SUB TIPAR:

REGINE INCORONATE de *Maria* Regina României.
DESTINUL LORDULUI THOMSON OF CARDINGTON de *Martha Bibescu.*
PAGINI DIN ISTORIA CONTIMPORANĂ A ROMÂNIEI de *I. C. Atanasiu.*
EMINESCU de *Barbu Lăzăreanu.*
PĂMÂNT NOU de *F. Gladkov,* traducere de *A. Toma.*
AVENTURILE DIN STR. GRĂDINILOR de *M. Sevastos.*
VIERMII PĂMÂNTULUI de *C. Ardeleanu.*
CAMERE MOBILATE de *Damian Stănoiu.*
CLOPOTELE DIN MĂNĂSTIREA NEAMŢU de *Gala Galaction.*
MEMORIILE AGATHEI BÂRSESCU
ALEXANDRA FEODOROVNA de *Maurice Paleologue* cu o prefaţă de *C. Stere.*
ADELA de *G. Ibrăileanu.*
CARTEA NUNŢII de *G. Călinescu.*
IN CĂUTAREA MEA de *Demonstene Botez*

CĂRŢI PENTRU COPII:

DANEL în VACANŢĂ | PĂŢANIILE LUŢEI
AVENTURILE LUI GUGULICĂ de *Mona Rădulescu.*
POVEŞTI . . . . " " "
PE UNDA FERMECATĂ de *Titela Col. Haqué*

BIBLIOTECA „DIMINEAŢA"

No. 160. — COPIII SURORII MELE de *Iohn Habberton* trad. de Măceşu.
No. 161. — DIN CRONICARII ROMANI, (Radu Hrizea Popescu, Radu şi Şerban Greceanu), de *Lucian Predescu.*
No. 162. — DIN CRONICARII ROMANI (Niculae Costin, Ion Neculce, Niculae Mustea, Axinte Uricaru), *de Lucian Predescu.*
No. 163. — CINCI NUVELE RUSEŞTI (Kuprin, Voljenin, Lew. Maxim Cehov).
No. 164. — CODEX STURZANUS, CORESI, ALEXANDRIA de *Lucian Predescu.*
No. 165. — ALTE POVEŞTI (snoave şi anecdote de *I. Creangă)* sub îngrijirea d-lui *Paul Papadopol.*
No. 166. — BASTILIA

Editura „ADEVERUL", S. A.

N. PORA

FLOAREA DIN POVESTE

Preţul Lei 50

DE ACELAŞ AUTOR:

Intr'o noapte pe Bărăgan. Ed. III Nuvele. (Premiată de «S. S. R.)
Intre viaţă şi moarte. Nuvele.
Taina cea mare. Povestiri.
Din alte vremuri. Nuvele şi povestiri
Hagi-Minciună. Schiţe şi Nuvele.
Oglinda fermecată. Povestiri.
Farniente. Nuvele.
De dragul lor. Din viaţa copiilor.
Vraja cântecului. Nuvele.
Din lumea lor. Povestiri pentru copii
Isprăvile lui Mitu. Din viaţa celor mici.
Muzeul Simu. Impresii de artă.
Intr'o ţară departe. Povestiri şi poveşti.
Floarea din poveste. Nuvele şi povestiri pentru copii.

IN PREPARAŢIE:

Măscărici. Roman.
Cataclismul. Nuvele fantastice.
Bucureştii de demult. Icoane şi restaurări de altă dată.

N. PORA

FLOAREA DIN POVESTE

EDITURA „ADEVERUL" S. A.
STR. CONST. MILLE 5-7-9, BUCUREŞTI

Mânca-vor săracii

Mânca-vor săracii...

Cirip? cirip? în fieşcare dimineaţă, odată cu revărsatul zorilor, începeau piruiala.

Iar Mielu, deşteptat din somn şi cu ochii la stolul din salcâm, sta ca pe ghimpi.

Cum simţea că s'au sculat şi tătuţu şi mămuţa dădea buzna peste ei.

Şi după ce îi săruta ţuguia guriţa îngăimând:

— Mamă... papă!

Şi, cu aceiaşi sclipire ageră în ochi, lua felia de pâine, desfăcea miezul de coaje şi pitind sub şorţu-i cenuşiu mâna în care ţinea miezul, se strecura tiptil spre salcâmul din faţa casei.

Nimeni n'a băgat de seamă o bucată de vreme.

De când însă soarele începu să pornească

de vreme spre înaltul bolţii, Mielu îşi pierdu răbdarea.

Şi fără să-şi dea pe faţă mica lui taină, se dădea jos din pătucul lui, auzindu-i-se târşiiturile troşilor din picioruşele goale.

Se ivea, apoi, cu ochii cârpiţi de somn, întinzând căpşoru-i cârlionţat şi încopcindu-şi mâinile de gâtul maică-si, trecea din braţe în braţe, copleşit de desmierdări.

Iar el ciripea printre sărutări:

— Neaţa tătuţule şi mămuţo!

Şi când îi vedea în picioare:

— Mămică... mi-e fomiţă !

— Ştiu, ştiu — îi răspundea mămica, trecând alături, ca să vadă de masă.

Iar el căţărându-se pe scaun, şi aşezându-se în genunchi, ca s'ajungă la masă, îşi îndrepta privirile în bătătură, de unde-i veneau în auz nedumeritele întrebări:

— Cirip? cirip? — îl întrebau gureşele păsăruici svâcnind de nerăbdare pe crăci.

— Acuş! acuş! — răspundea el, începând să bată cu linguriţa în ceaşcă, să-i aducă mai repede de mâncare.

Aduceau mai întâiu pâinea, tăiată în felii rotunde, dintre care două, porţia lui Mielu, cât ai clipi rămâneau fără miez.

Piciul aluneca încet de pe scaun şi, cu miezul de pâine în mână, zbughi-o în bătătură.

O dată, de două ori, a mâncat numai coaja,

fără să se bage de seamă, nici să-i zică vre-o vorbă cineva.

A treia oară i s'a 'nfundat.

Un soare dulce de Aprilie deşteptase păsăruicile şi mai de vreme. Mugurii, după ploicica liniştită de peste noapte, începuseră să plesnească, ivindu-se zâmbetul podoabei primăverei.

In salcâmul din faţa casei o întrecere de glasuri în lege:

— Ci-ci-ci-rip! ci-ci-ci-rip! Ci-rip! cirip!...

Iar Mielu şi mai de vreme îşi arătă ochişorii viorii şi cârlionţii de mătase, luând-o înainte în odaia de alături, îndreptându-se spre masă, fără să bage 'n seamă pe dragu-i prieten Duluş, zăvodul curţii, care se apropiase de el, gudurându-se vesel şi întrebându-l din ochii-i cuminţi:

— Nu vezi c'am venit? Ce, eşti supărat pe mine?

Mielu de-abia de se uită la el. Şi 'ntoarse capul, repede, spre salcâm, uitându-se ţintă la micile ghemotoace cenuşii ce svâcneau într'una, făr' de astâmpăr.

In sfârşit tăiară pâinea şi cele două felii se alăturară de ceaşca micuţului.

Prin fereastra deschisă stolul îşi piuia întrebările mereu:

— Ci-rip? Ci-rip?

Iar el răspunse atât de tare:

— Da, da! Viu, acuș!

Că nu-l auzi numai Duluș, care dete din

coadă, crezând că-l bagă 'n seamă pe el, ci-l auziră și părinții lui, din odaia de alături.

— Da cu cine vorbește el? — întrebă tatăl său, nedumerit.

— Poate cu Duluș, că, știi, vine totdeauna înaintea lui, să-i spuie bună dimineața.

Când intrară, însă dincolo, ca să se așeze la masă, ia pe Mielu de unde nu-i.

Și alunecându-le privirile pe fereastră, în curte, zăriră, sub salcâm, pe micul prieten al păsăruicilor.

Ca să nu piardă nici o frimitură frământă pâinea cu mânuțele-i trandafirii, uitându-se țintă în pom, până ce zglobiile-i prietene, văzând că-i tot el, începură să scoboare, sărind pe lângă el, ciugulind, apucând fiecare câte o

frimitură și aproape luându-i din mână și repezindu-se cât ai clipi sus în pom.

Mânuțele firimițeau înainte miezul gustos, iar ochișorii vineți stăteau ațintiți pe veselele-i prietene din salcâm.

Și dându-se un pas îndărăt dela locul unde își dăduse bucățica dela gură, pentru dragile-i prietene care se repeziră voioase, într'un sfâ-

râit de aripi, pe merticul ce le aştepta, el simţi de după perdea privirile, celor-ce nu-l pierdeau din ochi.

Şi o rupse la fugă spre uşă.

— Da' unde mi-ai fost, de-ţi laşi cafeaua să se răcească? — îl ţinu de rău tăticu.

— M'am dus să caut ceva în curte — îngăimă piciul.

— Păi tocmai sub pom căutai? — îl întrebă şi mămica...

Micuţul dete din cap în semn că „da".

— Da' cin' ţi-a păpat pâinea?... Uite ţi-a rămas numai coaja... — mai adaose tăticul.

Şi, cu ochii spre curte:

— Ia să vedem, nu cum-va Duluş...

Şi dete să iasă.

Mielu însă se repezi la el plângând:

— Nu, tătuţă! Duluş n'a păpat nici o bucăţică... Am dat toată pâinea la păsăli... Că mămica ziţe că ele-s săraţe si „nu ală niţi nu faţe pâine si are grize 'Mnezeu dă ele". Si, sî p'olmă mie-mi plaţe si coaza si pot să le dau miezu...

Tat-su îl luă în braţe şi, sărutându-l:

— Bine, puiu' tatii, bine că ţi-e milă de păsărele!

Iar mămica îi întinse altă felie de pâine:

— Uite, Mieluţule, pentru păsăruicile tale...

◎ ◎ ◎ ◎

La grădiniţă

La grădiniță

In vara aceea deschisese o școală de copii mici, p'aproape de ei, o „domnișoară". Așa îi ziceau. Iar Gigel, dat după joacă, nici nu băgă de seamă cà toți din casă se schimbă de odată cu el, încep să-i vorbească mai serios.

— Ei, acum să te vedem ! — îi spuse mama. De citit, știi să citești, de scris, iar știi. Ești școlar în regulă.... De mâine te duci la „domnișoara".

Ei comedia naibii ! L'a pus pe gânduri vorba asta „domnișoara" — pe care o auzea întâia oară. S'a oprit din joc, lăsând baltă toate jucăriile și tăindu-le astfel pofta de joacă și celorlalți doi frățiori mai mici.

Cu basca în mână, cu cârlionții bălani lipiți de nădușeală pe urechi, rămase pe gânduri, cu născiorul lipit de gard, uitându-se prin crăpă-

turi, la praful din drum în care se scăldau niște vrăbii.

După o arșiță grozavă, nori negri încep să se adune pe cer și din când în când tunetul bubue în depărtare.

El vrea să știe cam ce neam de bâzdâganie este „domnișoara" aia, cu care l-a amenințat măicuța lui. Poate că umblă să-l pedepsească, fiindcă n'a ascultat-o eri și s'a cățărat pe uluci, ispitit de întinderea câmpiei ce se întinde dincolo departe.

Sau, poate, mai știi? — vrea să scape de el și-l dă pe mâna unei afurisite de scorpii d'alea din poveste, cu două capete și pe care o chiamă cu numele acela... Poate... Surda-babachioara!... Dom-ni-șoara !... mai știi ?

Cum se frământa el așa, sub cerul cotropit de nori, deodată detună cumplit, ca un semn de amenințare, ce-l înfricoșează și mai mult și-l silește să se închine repede.

Ceilalți doi pici cu ochii la el, triști, îl imitară, ca la poruncă.

Deodată s'auzi sunetul uscat al toacii de la biserică.

Și lăsându-și frățiorii se repezi în poartă, să aștepte pe Jeni, draga-i tovarășe de joacă.

Jeni s'apropie de el. Abătută, însă, purtând și ea ceva pe suflet. In loc să-l sărute, ca de obiceiu, să-i dea ghes s'o mângâie și el pe părul mare buclat, ea se apropie încet de poartă, cu ochii roșii de plâns.

Il prinde binișor de mână, uitându-se tristă la el.

S'a întristat și mai mult: și-a adus iar aminte de pedeapsa ce-l aștepta, „domnișoara":

Cu ochii aplecați ea îl duce încet spre fundul curții, până la nucul din capătul grădinii, locul unde își spun ei secretele. Și cum era mai mare ca el cu un an și ceva mai răsărită, ridicându-și pleoapele de pe ochii albaștri, plini de lacrimi, se uita și mai trist la el, pornindu-se pe plâns.

— Io mă duc Gigel !

Și plângi...

El se ține să nu plângă, deși își simte ochii umezi de lacrimi.

— Unde te duci Jeni ?

Iar ca, printre suspine :

— Tanti mi-a spus azi că s'a sfârșit cu jocul !... M'a dat la „domnișoara" !

Și plânge înainte cu hohote biata Jeni, de nu mai știe nici el cum s'o potolească. O sărută, îi șterge lacrimile cu batista și o mângâie pe păr.

Ii vine să se repeadă ca vârtejul la mama ei și s'o învețe minte odată !

Auzi, auzi !...

Și pe ea tot la scorpia aia de „domnișoara"...

Şi cade iar pe gânduri, rămânând cu mâinile în podoaba de aur a căpşorului drag.

„Asta nu-i lucru curat! — judecă el în micuţu-i cap. — S'a învoit mămiţa lui cu mama lui Jeni, ca să scape deodată de amândoi...

Şi îndârjindu-se îşi desface mânuţele din părul de mătase şi plesnindu-le una de alta cu ciudă!

— Bravo mame! Aşa da! Ne dă dintr'o dată pe amândoi!

— Ce? — căscă ochii mari Jeni.

Iar Gigel posomorât de tot:

— Păi şi pe mine mă dă mama la „domnişoara"! suspină el.

— Daa? — făcu Jeni. Şi ceva mai înviorată, oftează uşurată.

Iar el, cu un gând amar:

— Da' lasă, nu-i nimic... Sunt cu tine. Şi... şi.. să nu ne mai întoarcem nici odată la ele? Vrei? Da?

— Da!

Şi veselă fetiţa îl sărută cu drag şi după ce o sărută şi el, fugi iute acasă, să n'o simtă mama că a plecat.

Norii s'au călătorit de mult, fără să lase după ei nici strop de ploaie. Şi în albastrul lim-

pede al înserării se înalţă în rotogoluri vesele rândunicile.

Gigel se uită ce se uită la jocul rândunicilor şi apoi se dă iarăş după gânduri.

...Ce rele-s mamele astea ! Auzi să nu le mai ierte nimic ! Pentru nimica toată, abia o ceaşcă spartă, sau o căţărare pe uluci, gata ! Te şi pedepseşte, cum numa'n bazme se mai pomeneşte...

Auzi, tocmai la ghionoaia aia de „domnişoara" să-i dea!! Cine ştie ce ghiare o fi având !... Par'că cine ştie ce rele au făcut !...

Dar bine că sunt amândoi. Barem n'o să le fie atât de greu. Când l'o chinui pe el scorpia, sare Jeni şi cu un sărut îl face să-i treacă. Iar când o apuca-o ghionoaia de „domnişoara" pe Jeni de buclele ei mătăsoase, el o să-i mângâie părul pe frunte, cum îi place ei şi o s'o sărute. Şi aşa n'o să-i doară prea tare !

Da'-i vorba ce neam de scorpie o fi aia „domnişoara", că nu a mai auzit până acum de ea. Nici bunica, nici mama n'au pomenit de ea în nici o poveste...

Te pomeneşti c'o fi una nouă de tot, anume găsită pentru ei !

Ce mai bunătăţi de mămuţe au şi eu !

Aşa se bate Gigel cu gândul, fără nici un chef de joacă, întristându-i şi pe ceilalţi doi fraţi mai mici, cari se uită îngrijaţi la el, gata să plângă.

Ştiu şi ei ameninţarea cu „domnişoara".

Cel mai mic şi începe să plângă, unde vede că nu-l mai ademeneşte joaca pe Gigel şi nu mai scorneşte nimic pe placul lui.

Şi o porneşte bâzâind spre mama, care îşi lasă cusutul şi-l ascultă.

— Ei ce-i Puiule ?

Iar piciul cu lacrimi cât pumnul:

— Pă Gige ia „donisala".

Mama râde şi, după ce-i şterge ochii îl sărută :

— Lasă că nu-l papă „domnişoara" ! Nu-ţi fie teamă! La prânz se întoarce cu Jeni...

Puiu s'a întors cu ştafeta.

Le-a mai venit inima la loc.

Va să zică nu-i tocmai atât de rea „domnişoara", dacă nu-l papă !

Şi de bucurie îi trag o joacă d'a soldaţii, cu Gigel căpitan, până îi chiamă la masă.

* * *

Cel dintâi care se deşteaptă, a doua zi, este Gigel — înfiorat de gândul dusului la „domnişoara" aceea. Abia mai aşteaptă clipa plecării.

In sfârşit cu Jeni de mână, amândoi gătiţi frumos pornesc cu mămiţa alături.

Au mers aşa cale destulă, până lângă biserică.

Se opresc apoi lângă o casă mare ca şi a lor, atât numai că are între ferestre o tablă mare neagră pe care silabisesc amândoi într'un glas „Grădiniţă de copii" scrise cu litere mari albe. Da' ce litere ! N'am mai văzut atât de mari....

Intră cu inimile tâcâind, într'o curte plină de copii, băeţaşi şi fetiţe de seama lor. Toţi râd, se sbenguesc, aleargă veseli. Ei însă nu cunosc pe nici unul.

Stau deoparte, ţinându-se mereu de mână.

Titi nu se mişcă, se uită neclintit la un leagăn din fundul curţii, căruia îi face vânt o femee măruntică, întocmai ca mămiţa lui, legănând un băeţel şi o fetiţă.

Mămiţa îi lasă şi se duce spre leagăn.

Copiii din leagăn râd de se prăpădesc, când îi ridică leagănul în sus. Iar femeea aceea tânără râde şi ea de nu mai poate.

Cum zăreşte pe mămiţa lui Gigel, dă jos din leagăn copiii şi se apropie de ea. După ce şoşotesc ele împreună ceva, femeea aceea tânără, mititică, începe să râză cu hohot şi se îndreaptă spre ei.

Titi şi Jeni se ţin strâns de mână lipiţi... unul de altul, aşteptând să vadă ce o să se întâmple.

Tânăra aceea vine drept la ei şi lăsându-se în jos, cum fac ei când se joacă „d'a ulcelele"

îi apucă pe amândoi în braţe şi îi sărută, lacomă, rând pe rând.

Apoi le spune:

— Eu sunt „domnişoara" de care v'aţi speriat !

Şi iar îi sărută pătimaş. Şi râde.

Mămiţii îi râd şi ei ochii de bucurie.

Iar ei îşi citesc în ochii acelaş gând:

„Nu-i tocmai atât de rea „domnişoara" !

Şi după ce mămiţa îi sărută şi iese pe poartă, ei o pornesc, duşi de mână spre leagăn de „domnişoara".

Când se văd legănaţi de ea, şi ţinându-se strâns unul de altul, de nu-i mai poate zice

Jeni nimic, inimile le bat fericite, ca două păsăruici ce-și iau sborul.

Gigel o aude pe a lui și cu mâna lipită de pieptul Jenii, o simte și pe a ei cât de iute bate „tic-tic ! tic-tic!” de par'că vrea să iasă afară.

Iar gândului ce le-a tresărit la amândoi: „Mâine tot așa o fi ?”

Ea le răspunde veselă :

— Da! Da! Și mâine, și poimâine și în toate zilele !

Și dă-i în leagăn într'una... Și râzi !

Când au auzit frățiorii lui Titi ce de s'au mai jucat într'o singură zi, nu mai puteau:

— Mămițo, du-ne și pe noi la „donisala”.

Iar mama, râzând:

— Ei, nu vă mai e frică de domnișoara ?... Las' să vă faceți mari ca Gigel și mergeți...

Iar pe Gigel nu-l mai încape pielea de mândru :

Ei ! El e mare... Se duce la „domnișoara”...

◎ ◎ ◎

D o l o f e i

Dolofei

In mijlocul unei păduri bătrâne de stejari, trăia într'o vreme un paznic al sălbăticiunilor, anume Mateiu, împreună cu nevasta sa Irina şi cu doi copilaşi — Mateiaşi şi Irinuca.

O duceau în bună pace acolo, în desişul codrului, pădurarul cu ai lui, în coliba lor de oameni cum se cade, mulţumiţi cu cele ce le aveau în pustietatea aceea.

De traiu prea bun, n'aveau să se plângă. Insă nu duceau lipsă de nici unele. Că, uitai să vă spun, Matei pădurarul era şi vânător iscusit. Iar dacă vânatul apuca să se desfacă din capcanele şi laţurile puse de el, nu putea să scape de gloanţele lui.

Era ochitor fără pereche pădurarul nostru. Nici un cartuş nu-l dădea în vânt. Aşa că, de unde mai nainte de a se oploşi el acolo, foş-

găiau ca furnicile prin codru toate jivinele și mișunau urșii peste tot, îndrăznind să calce până și'n ograda pădurarului, — acuma începuse s'o cam rărească din pădurea aceea, simțind că și-au găsit nașul și luîndu-și tălpășița spre alte părți.

Da-i vorba că de mare ajutor îi era pădurarului copoiul lui, Dolofei, pe care i-l dăruise de mititel un moșier de prin partea locului, cu care bătea deseori cărările codrului la câte o goană după sălbăticiuni.

Niciodată nu pornea fără Dolofei, cum dealtmintreli nu-l răbda inima nici pe credinciosu-i tovarăș de vânătoare ca să-l lase să plece singur.

Așa că, adesea, când stătea omul pădurii tupilat la pândă în vreun hățiș, așteptând vânatul, Dolofei rămânea la picioarele lui, cu ochii țintă în ochii stăpânului, cu urechile ciulite și adulmecând în aer la auzul celui mai mic zgomot.

Când rămâneau acasă, Dolofei se ținea mereu după copii, nelăsându-i să se depărteze de colibă și neslăbindu-i din ochi nici o clipă.

Când o luau uneori rara, alergând după fluturi, sau culegând flori, Dolofei era într'una în urma lor, sărind de voe bună și nu îi lăsa singuri nici o clipă, lătrând înfricoșat cum vedea că s'au depărtat prea mult de casă.

Tot așa și în ziua aceea cu gândul la copii, nu uită să-i spună nevesti-si, cum îi spunea întotdeauna:

— Irino, ia seama și fii cu ochii'n patru, să nu se departeze copiii prea mult, că iau cu mine pe Dolofei!

— Fii pe pace! — îi spuse femeea.

Și se duse să-și vadă de treabă.

Pe la prânz, când îi scăpărau ochii de foame, cum stătea ca pironit locului, se pomeni deodată că Dolofei tresare, se uită înfricoșat în juru-i și chelălăind o luă la goană spre inima codrului.

Mateiu ce să facă?

O luă și el după credinciosu-i câine, cu sufletul mușcat de o teamă.

Alergă așa, de să-și dea sufletul și nu alta, deabia prididind ca să se țină pe urma lui Dolofei, care fugea mâncând pământul, gonind într'una prin lăstăriș și uitându-se când și când în urma-i, ca să vadă dacă se poate ține stăpân'su după el.

Să tot fi gonit așa o bucată zdravănă, zgâriindu-l lăstarii și de abia mai trăgându-și sufletul d'atâta alergătură, când zări pe Dolofei săltând cât ai clipi alături de o namilă de urs, cât toate zilele de mare.

Iar la doi pași de jiganie, dincolo de o limbă de apă, pădurarul își văzu copilașii, pe

Mateiaş şi pe Irinuca, trimişi cu merinde şi rătăcind prin pădure.

Nici nu şi-a dat seama bunul tată când a întins carabina, nici când s'a prăbuşit dihania culcată la pământ de un singur glonţ, tocmai în clipa când era gata să se năpustească pe pradă.

Luându-şi copilaşii de mână, Mateiu pădurarul se întoarse la colibă, urmat de credinciosul Dolofei, cari îi scăpase copiii.

◎ ◎ ◎

P e d e a p s a

Pedeapsa

Nu-și știuse lecția biata Jeni. Iar Gigel, prietenul ei de joacă, stă lângă ea în bancă și ascultă ce-i spune domnișoara.

— Auzi Gigel ! Să o spui mămițichii ei pe Jeni, că n'a învățat rugăciunea ! Ai înțeles ?

— Da — îngână el, roșu ca o cireașă. Stă cu ochii în jos, neîndrăznind să se uite la domnișoara. Ii e frică să nu-i ghicească gândul:

„Cum ar putea-o el s'o pârască pe Jeni ?"

Gândul acesta nu-l mai lasă. Ascultă ce le mai spune domnișoara, mai înainte de a le da drumul, însă nu înțelege nimic. Mintea îi este toată la biata Jeni, care plânge încet lângă el, suspinând mereu.

Nu se uită la ea, dar o zărește cu coada ochiului.

Mititica de Jeni !

Cum mai plânge !

Da' ce ! Că el o fi prost s'o pârască ?

Par'că nu o să-l pârască şi ea p'ormă !

Insă un mic gânduleţ îi întunecă mintea:

...Da' ea a fost rea atunci cu el... şi... Dar nu ! Nu mai vrea să se gândească la ce i-a făcut Jeni. Acuş e vorba să n'o spue...

Şi n'o s'o spue! Nu! In necazul domnişoarei!

...şi al Fiului şi al sfântului Duh, Amin !...

Se închină şi el şi auzind un suspin lung al fetiţii, se uită cu ciudă la domnişoara, care tocmai îi aşează pe toţi în rând, doi, câte doi, ca soldaţii !...

L-a şi zărit:

— Gigel să nu uiţi !

Şi ameninţându-l cu degetul:

— Să-i spui mămiţii ei că Jeni n'a ştiut rugăciunea şi că am pus-o în genunchi, ca pe leneşi !...

Jeni isbucneşte în ţipete:

— Iartă-mă domnişoară ! — se boceşte ea, cutremurată de spaima bătăii ce o aşteaptă.

Numai ea ştie ce-i aia să ai mamă vitregă ! Cum o mai bate şi cum îi smulge părul !

— Nu se poate! nu se poate! — se răsteşte domnişoara la ea, deschizându-le poarta.

E o bucată bună de drum până acasă.

Ca de obiceiu Gigel şi Jeni, ţinându-se de mână, se desprind de companie care pleacă încolo în acelaş „rap-rap-rap'!' apăsat, şi rămân în urmă, ca să îşi spună ce au pe suflet.

Gigel ar fi voit mai bine să meargă cu „compania". Ii e teamă, par'că să rămâe singur cu Jeni.

Ea l-a ţinut şi-l ţine strâns de mână. Iar el n'a putut să scape. Ii vine atât de bine, când e numai cu ea. Ea îl ţine bine, de îi simte degetele moi, calde, tremurându-i în palmă.

Biata Jeni !

Gândul acesta îl face pe Gigel să nu mai vadă nimic, să-i piardă din vedere pe tovarăşi şi să se uite cu încredere la draga lui Jeni.

E foarte cald. Şi-au lăsat amândoi marginile pălăriilor pe faţă şi merg încet, fără să-şi spună nimic.

Jeni nu mai plânge. Suspină din când în când, câte un suspin lung, de-l doare în suflet pe Gigel. Se uită la ea cu coada ochiului.

Tot ea rupe tăcerea:

— Mă spui Gigel ?

Şi-l prinde alintător de braţ, cum face în câte o joacă.

Gigel tace.

Jeni îl mângâie pe mână, și se uită drept în ochi, îi suflă în obraz :

— Mă spui, Gigel ?

Și cu ochii în pământ, așteaptă răspunsul lui.

— Ții !... face el dând din cap, că „nu".

Nu poate să nu zică tot, cum vrea ea, când îl privește în ochi și îl întreabă așa de dulce ! Ochișorii ei albaștri și cu picățele mici galbene îl silesc să-i fie supus, să facă tot ce îi cere: minte, strică, drege, face tot ce poftește ea !...

Jeni se mai însuflețește, începe să cânte un cântec ce-i place lui Gigel.

„Scumpă țară și frumoasă
„O Moldova, țara mea...?

Și trec drumul pe lângă biserică. Mai au puțin până acasă. Se și zăresc porțile albe de la casa lui Gigel și alături casa galbenă unde

șeade Jeni. O fereastră e deschisă și cu brațele pe cercevea îi așteaptă ca de obiceiu, mama lui Jeni.

Jeni nu mai poate.

Insă se preface că nu-i pasă.

Se uită după o bulbucătură de fum ce se înnalță din coșul unei locomotive, ce trece nevăzută, dincolo de magazii, în gară.

— Uite trenul — zice ea ca să-i întoarcă privirea lui Gigel.

Și îi arătă fumul alb ce se topește în slavă ca niște miezuri de bumbac.

— Da, da ! zise Gigel.

Și acelaș gând îi tresare în minte:

...Jeni a fost rea cu el. L-a spus că a întârziat de la școală, când s'a dus la „pod" ca să vadă și el un pic cum trec trenurile pe dedesupt. Și acuș... el să n'o spună ?

Ba bine că nu ! O s'o spună ca popa ! Uite așa... Să se învețe minte să nu-l mai pârască la mama !

Nici nu bănuește biata Jeni ce se petrece în dragul ei Gigel ! Albastrul nepătat al ochilor ei se pierde în albastrul cerului, urmărind norii alburii ce se distramă ca niște fuioare de lână de pe furcă.

S'apropie de casă.

Mama lui Jeni i-a văzut.

Jeni strânge înfricoșată mâna lui Gigel, presimțind ceva.

— Ce mă strângi atât de tare ! — îi zice el.

Și își desface mâna din mânuța dragă.

Așa !

Acum se simte ușurat.

Ea nu-i mai poate spune nimic. Sunt prea aproape și i-ar auzi mama lui Jeni .

Mai au câțiva pași.

Chipul gras, roșu al mamei lui Jeni zâmbește :

— Ei Gigel, cum a mers astăzi ? A știut Jeni ?

Glasul ei sună culduș, ca o flașnetă hodorogită, de-l face pe Gigel să zâmbească.

— De ce rîzi, Gigel ? Nu cum-va n'a știut ?

Și îl privește țintă în ochi :

— Spune drept !

Gigel se codește o clipă. Dar ce e în sufletul lui !

S'a irosit tot, și simte cum îi ard obrajii.

O zărește pe Jeni, cum stă pitită după poartă și așteaptă ca să audă ce o spune.

Simte privirea mamei lui Jeni ațintită pe chipul lui...

Cu ochii în pământ șovăie.

De odată i se arată degetul amenințător al domnișoarei... Se uită în sus, să scape, par'că, de arătarea aceea, iar norișorii albi îi aduc aminte de tren, de pâra lui Jeni, de bătaia mâncată... Și nu mai poate.

Se hotărăște !

— Jeni, — începe el... și se înneacă...

Rostește apoi încet, gâfâind:

— ...n'a știut rugăciunea.

Abia suflând pleacă.

Jeni a isbucnit în plâns.

— Așa ! — țipă flașneta, pierind de la fereastră.

Lui Gigel îi svâcnise tâmplele. Gura îi e uscată, de par'că-i bolnav. Ascultă.

De dată aude de dincolo : „jart! pac! pac!”

Și un țipăt sfâșietor:

— Nu mai fac ! Iartă-mă mamă !

Gigel nu mai aude nimic.

Astupându-și urechile, ca să n'audă cum o bate pe biata Jeni, din pricina lui, se repede în casă.

Și plângând cu hohote:

— Mamă, du-te de o scapă pe Jeni!! Iute, mamă !

— Da ce s'a întâmplat ? — zice mama zâmbind.

Și ca să-i facă pe plac se duce de o scapă pe Jeni de pedeapsă.

Iar Gigel strânge pumnii amenințător :

— Lasă că-ți arăt cu flașneta naibii !

◎ ◎ ◎

După bătălie

După bătălie

Orbăcăiau pe întuneric, fără să știe nici unde calcă, nici încotro se duc. Umblau așa, orbiș, cu mâinile înghețate, vîrîte în buzunare, cei doi tovarăși ai lui Petruș.

Iar Petruș, stăpânul stelii, nu mai putea de frig. Ii înghețase buricele degetelor pe speteaza stelii.

Insă nu sufla nici pis, de teamă să nu își descurajeze tovarășii de colind.

— Măi Tică — zise într'o doară — dacă ne-am strecura la hanu' lui unchi-tu, sub șopron ?

— Păi ai uitat c'am colindat la el?

— Ei și!

— Mi-e frică de lelea Anghelina.

— De ce frică, mă? Ne mănâncă?

— Ne ia cu câinii la goană.

Tăcură iarăş.

De la o vreme Petruş, răzbit de ger, nu mai putu să rabde.

— Mă băeţi mi-au îngheţat mâinile pe spetează!

Tică d'abia bolborosi:

— Păi, atunci, hai şi-om merge, la un noroc.

— Să mergem! închee şi tăcutul cu jumătate de gură.

Petruş o luă înainte, dârz spre ograda hanului dela răscruce, răcnind din toate baerele pieptului, ca să-l audă:

— Stea-ua!... fru-moa-să... şi lumi-noasăăă!! cu colţuri... multe şi mărunte, dăruite de Hristos... ca un soare luminos!

Dar nici n'apucă să sfârşească bine, simţindu-se prins de mână şi strâns de Tică:

— Taci, mă!... Uite pe Bursucu' cu Ţiganu şi Tîrîş!

— Stinge lumânarea, că ne-a luat dracu! — gâfâi celălalt.

Nici n'apucă Petruş să închidă capacul stelii, că ceilalţi se şi năpustiră pe ei:

— Aşa vi-i vorba? strigaţi, ai?

— Inchinaţi-o... 'raţi ai dracului de pitcoace!

— Măăă!

— Stai măăă!

— Unde fugi?

— Care-i ăla?

Şi trosc! pleosc! începură să isbească rete-

veiurile desmeticilor în steaua copiilor, în vreme ce bieţii de ei de-abia de mai puteau ţine piept derbedeilor, îmbrâncindu-i şi ei, căzând d'aberbeleacu pe gheţuşca întinsă de poleiu şi tăvălindu-se otova, pe jos.

Cu steaua stropşită, petice, petice, Petruş şi Tica s'apropiară de tovarăşul lor care înlemnise par'că pe ghiaţă.

Se repeziră la el. Sgâlţâindu-l:

— Ce ai mă?

— Te-a lovit rău?

Piciul d'abia rosti:

— N'am nimic...

— Păi ce stai aşa, mort?

— Mi-e frică.

— De cine?

— De Bursucu!...

— Păi tu nu vezi c'a şters-o?

— Şi nu mai vine?

— Ce să mai caute acuş, după ce ne-a mâncat friptă steaua?

— Nu-ţi spuneam eu — mormăi Tică — că Bursucu ne paşte Sâmbetele?

— Da ce i-am făcut noi? — se răsti Petruş.

— Taci mă! Nu te răţoi aşa! Ce, ai uitat c'a vrut să mă ia cu el, dulăul?

— De ce nu te-ai dus?

— Păi nu vorbisem cu tine?

Tăcură o clipă. Apoi, cu amărăciune:

— Măi Tică rămaserăm fără stea!

— Las' c'o dreg eu mâine — zise Tică — şi luăm cu noi pe văru-meu, Botgros. Are un ciomag p'atâta! Şi lasă dacă nu i-o speti el! Îi învăţa minte pe câte trei!

— Dar acuş ce te faci?

— Păi, hai la lelea Anghelina...

— Da' dacă ne ia la goană şi ea, cu câinii?

— Cum ne-o fi norocu! Că nici nu ne ducem cu colindu...

— Atunci aidem!

— Ia-o 'nainte...

Îngheţaţi, bocnă, băeţii intrară în prăvălia luminată de-o singură lampă, ce fumega în tavan.

Bătrâna, care moţăia la tejghea, deschise ochii uimiţi, când îşi zări nepotul suflându-şi în pumni, irr Petruş târâia steaua ferfeliţă.

— Da' cu voi ce mai e?

— Păi... săru' mâna, leliţă, iac'am venit şi noi să te vedem...

Ea se ridică de pe scaun şi suflând pe nări, de ciudă.

— Acuş se vine? Noaptea, când se trag obloanele? Staţi să vă arăţ eu vouă dimonilor!

Deschise uşa din fund, strigând:

— Niţă dă drumu câinilor! Sai cu Leu şi Duluş pe vagabonzii ăştia!

Şi, până una alta, apucă o joardie de biciu, năpustindu-se ca o scorpie după băeţi, cari

nici nu ştiură, când se pomeniră, într'o goană, tocmai în mijlocul şoselii, încolo.

Iar baba-Cloanţa, de colo, asmuţea zăvozii:

— Leu! Duluş! pe ei!

Intr'un suflet o ţinură până hât, departe, de unde de abia se mai auzeau lătrăturile îndârjite ale câinilor.

— Bă, a dracului cotoroanţă! — gâfâi Tică.

— Cin' ne puse să venim la ea?

— Dacă i-oiu mai bate eu pragu' lasă! — făcu Tică.

— Da-i vorba, ce ne facem?

— Aidem acasă, să ne cârpim steaua...

— Păi tu ştii, mă?

— Vezi bine.

— P'ormă colindăm?

— Las' pe mine! Numa' să găsim pe Bot gros.

Şi cu steaua sfărâmată, băeţii porniră spre casă, punând la cale, cum să i-o coacă lui Bursucu şi ai lui...

Moş Crăciun sărac

Moş Crăciun sărac

Incepuse prin unghiere să-şi ţeasă pânza întunericul. Numai prin fereastra dinspre drum răsbătea o dâră de lumină vineţie întinsă de albastrul zăpezii.

Focul se stinsese în sobă. Micuţa cu ochii duşi în spuza învăluită în cenuşă, aştepta ca pe ghimpi, ca să se întoarcă bunica.

Ii spusese, când să plece:

— Lenuţo, mamă, să fii cuminte şi să nu te mişti din casă, că acuş mă întorc".

După ce a sărutat-o, bunica s'a întors cu faţa spre uşă, ca să nu o vadă că îşi şterge ochii.

Ea ştia de ce plânge bunica. Toată noaptea s'a svârcolit în pat alături de ea.... A simţit-o şi i-a auzit oftatul: Of! Doamne! Doamne!

Acuma era mare. Ştia să citească, să scrie şi să socotească... Şi mai ştia cât de greu se

agoniseşte banul şi putea să desluşească ce-i basm şi ce-i aevea.

Aseară, când venea dela şcoală, alte fete de o seamă cu ea, nu se mai săturau să înşire ce le aduce Moş Crăciun, fiecăreia din ele.

Lenuţa tăcea.

Celelalte, văzând-o că nu se laudă cu nimic, o sâcâiau :

— Da ţie, Lenuţo, nu-ţi aduce nimic Moş Crăciun ?

— Ori n'ai fost cuminte ?

— Pe la voi nu vine ?

— Atât de săraci sunteţi voi?

Ea n'a răspuns nici uneia nimic. Işi strângea numai gura ca să nu o podidească plânsul.

Acasă, cum şi-a lăsat ghiozdanul la locul lui, nu a mai putut să se ţină.

Plângând cu hohote, îşi cuibări capul în poala bunicuţii, îngânând printre lacrimi :

— Pe la noi nu vine Moş Crăciun bunico ?"

Bunica i-a şters ochişorii, a sărutat-o şi-a mângâiat-o pe cârlionţii aurii şi iar a sărutat-o, spunându-i cu glasul înăbuşit în plâns:

— De, te pomeneşti că n'o să poată veni...

Iar ea, uitându-i-se ţintă în ochi:

— Dece, bunico ?"

Iar bătrâna mohorâtă:

— Păi, ştiu şi eu ? Te miri că n'o putea unchiaşul să răzbească prin nămeţii ăştia.

Iar copiliţa, de colo:

— Da, acum un an cum de a putut, că erau nămeţii şi mai mari ?!

— Ei, fetiţa bunichii, aşa e; da' acum un an e vorba că erea şi la noi cine să-i taie pârtie cu lopata prin troian...

— Bunicul ?

— El, fata bunichii... El săracu! Ii eşea înainte moşului, de departe, de cum simţea că vine, îi deschidea pârtie în cale şi-l păzea de câini!... Da' acuş, nu mai avem pe nimeni... Cine să-i mai iasă înainte ?!"

Lenuţa nici nu băgă de seamă, când a năpădit-o întunericul. Nici nu auzi paşii din săliţă, trezindu-se, când se căscă uşa şi în prag se ivi bunica, înfrigurată şi ţinând în mână o cracă de brad, de care atârnase câteva nuci argintii, vr'o patru mere aurii, nişte jucărioare şi... păpuşica ei, cu rochiţa cea nouă, pe care o pierduse de câteva zile şi n'o mai găsea nicăeri...

La lumina săracă a câtorva lumânărele galbene încolăcite, între care se întindea firul de beteală aurie, Lenuţa văzu tot, privind cu ochii mari deschişi, acest pom de Crăciun.

Iar bunica abia putu să rostească:

— Lenuţo, maică, atât ţi-a adus Moş Crăciun ăsta al sărăciei"...

Şi isbucni în plâns, când înfipse creanga de

brad în gâtul unui urcior hirbuit și picând, apoi, sfârșită pe laviță.

Iar fetița cu ochii de smaragd s'apropie de bătrână, i se sui binișor pe genunchi, și luând-o de gât cu amândouă mâinele și sărutând-o, îi spuse:

— „Lasă, bunico, o să mă fac eu mare, și-o să fim iar bogați...

Și-am să ies eu înaintea lui Moș Crăciun celălalt, ca să nu ne mai ocolească!"

◎ ◎ ◎

Prietenele

După vacanța Paștilor cele două prietene își începură plimbările dealungul aleelor umbroase, învăluite în misterul bolților desfăcute de primăvară.

Cuprinse pe după mijloc, Silvia și colega ei, deabia se mișcau, cu pași lenevoși, cu privirile răpite de vârfurile tremurătoare ale plopilor, cu sufletele pline de mireasma dulce a primăverii.

In vreme ce alte fete mai mici o țineau într'o goană, chihotind vesele prin curtea școlii, pe alte alei fetele măricele pășeau domol, câte două, câte trei la braț, cu gesturi potolite, ca niște fete mari.

Pedagoagele încremenise pe o bancă și ele, lângă o tufă de liliac înflorit, uitând și ele de rostul lor de stingheritoare ale pornirilor, cu-

cerite deabinelea de liniştea şi înseninarea asfinţitului.

Silvia nu mai rostea nimic, stăpânită de o tristeţe nelămurită, revărsată din ochii-i mari, negri, pe chipul ei de Madonă, desprinsă, parcă dintr'o pânză de Grigorescu.

Iar Lia, vioaia blondină, tovarăşa de bancă şi dormitor şi părtaşa tuturor secretelor ei, o ţinea strâns de mijloc şi nu mai sfârşia înşirându-i fel de fel de nimicuri, căutând s'o facă mai veselă şi s'o scape de gândurile ce o chinuiau.

Ea îi aflase taina înaintea tuturor. De la ea se răspândise în tot dormitorul, împrăştiindu-se repede în întreaga şcoală şi, la urmă, prinse aripi făcând ocolul tuturor dormitoarelor din şcoli şi a tuturor pensioanelor.

Işi lămureau în şoapte, cele ce le ştiau cu toatele:

— Ştii, slăbuţa aceea înaltă — frumoasa palidă, cu ochii negri şi cu păr negru, bogat, bătând în vânăt...

Silvia nu ştia nimic din toate acestea. Ce-i păsa ei că mai pot şti şi altele ceiace închidea în suflet!

Insă aştepta recreaţia din urmă aşa cum nu o aştepta nici o altă fată din toată şcoala, putând atunci să dea uitării lecţiile şi să se lase în voia gândului ce o robise şi-i făcea nopţile nespus de triste şi de dulci în acelaş timp.

O mişcau adânc, de-şi simţea ochii înlăcrămaţi, la toate semnele de prietenie, arătate de duşmancele ei de mai 'nainte şi care se temeau că tot ea va fi întâia din clasă.

Se simţea copleşită de o duioşie de nespus, sub mângâierile şi săruturile tovarăşelor de dormitor, înainte de culcare.

Intr'un stol gureş şi sburdalnic s'apropiau fetele de ea, înconjurând-o într'o clipă. Şi în vreme ce unele îi despleteau părul şi i-l legau, altele îi pregăteau aşternutul cu grije, ca să nu lipsească nimic şi să fie toate la locul lor.

O şi desbrăcau aproape, de nu mai ştia biata

de ea ce să facă. Le săruta şi ea pe rând, stăpânită de o sete de a îmbrăţişa, necunoscută până atunci.

Se lăsa sărutată pe obraji, pe frunte, pe braţele-i ca marmura de albe şi pe mâinile-i subtile, în care se străvedea albastrul vinelor...

Numai Lia ştia mai mult ca toate. Cu ea rămânea în clasă, când îşi resfira gândurile în scrisori lungi, şi când se lăsa în voia pornirii aceleia de o duioşie nespusă.

Şi tot numai ea o vedea seara, când lua din pupitru teancul de scrisori şi-l pitea sub pelerină.

Târziu, în liniştea nopţii, când nu se mai auzea în dormitor decât respiraţia uşoară a celor cuprinse de somn, ca un susur de frunze bătute de vânt, — Silvia scotea de sub perină teancul de scrisori, şi se împărtăşea, rând pe rând, din fărîmele acelea din sufletul celui ce i le trimisese şi înfiorată îşi pleca fruntea pe perină.

Pe chipu-i alb, pe fruntea senină, trecea o boare uşoară, lipindu-se de sprâncenele lungi, de pleoapele încărcate de vis.

Stăpânită par'că de un farmec, suspina uşor şi atunci Lia se apropia de patul adormitei, încremenind şi ea, răpită de frumuseţea Silviei, de somnul ei de copil.

Maiul adusese un belşug neînchipuit de

flori. Atârnau ramurile salcâmilor şi glicinei sub greutatea florilor ce se aplecau, dela cracă la cracă, alcătuind în noapte mănunchiuri enorme, albe şi viorii, ţinute par'că în văzduh de mâini nevăzute şi împrăştiind unduiri miresmuitoare.

In amurgul acela Silvia, aproape ameţită de mireazma dulce, cotropitoare, se rezima din ce în ce mai mult de prietena ei, lăsându-se dusă de ea.

Cu pleoapele şi mai umbrite de o noapte de nesomn, umbla ca în vis şi mai mult supusă de gândul ce o stăpânia, şi mai tristă ca oricând.

Din ce în ce mai lungi, mai nesfârşite, i se păreau zilele până la încheerea şcolii.

Iar Lia, cuprinsă şi ea de tristeţea prietenei, se duse cu gândul la plimbările făcute prin oraş şi la stinghereala şi sfiala cu care o saluta pe Silvia un tânăr, în treacăt.

De ce o luă gândul spre singuraticul acela, care aştepta s'o vadă când eşea la plimbare ?

De ce Silvia îi tremura la braţ, când îi răspundea la salut, plecându-şi ochii ?

De ce nu i-a pomenit nimic de acel tânăr ?

Nu-şi dete seama.

Mângâind albele mâini ale Silviei, purtând-o alene, împleticindu-şi paşii cu ai ei, rupse tăcerea:

— Dar, blondinul acela pe care îl întâlneam

câte odată și care te saluta atât de stângaciu? Ce să i se fi întâmplat, că nu l-am mai văzut?

Silvia se simți și mai supusă de gândul ce o'nfiorase și pe prietena ei și fără să poată rosti un cuvânt, o prinse pe după gât, o sărută și cu ochii închiși se lăsă moale în brațele prietenei dragi.

Iar Lia, fericită, par'că zări venind singuraticul.

Mirosul amărui al liliacului, din ce în ce mai stins, mai fără de putere, se lăsă biruit de ardoarea miresmei dulci, aromitoare, întinsă de uriașele mănunchiuri și cununi albe și viorii îmbinate sub bolta înstelată.

Singur pe lume

Singur pe lume

Se dusese pomina peste tot. Nu mai era vietate şi nici făptură într'aripată care să nu-l ştie, să nu-i fi auzit povestea.

Iar, dela o vreme, povestea lui, a prins să facă ocolul tuturor ploiatelor şi ogrăzilor cu orătănii.

Când văzuse lumina pentru întâia oară, adăpostit în puful ciufulit al cloştii, care nu mai putea de zăpuşeală şi cloncănea într'una, — când a dat să se mişte şi el mai înviorat printre penele şi fulgii ocrotitori, se isbi de alţi puişori, cari piuiră speriaţi, silindu-l să stea locului.

Abia a doua zi, când îndrăzni şi el întâiu şi'ntâiu să sară după grăunţe, la îndemnurile măsii, abia atunci îşi zări, cu micii lui ochişori, ceil'alţi fraţi.

Mersul lui legănat şi greoi şi cioculeţul lui lătăreţ, o sileau pe cloşcă să se uite mereu la

el, mirându-se par'că şi ea de unde venise ciudăţenia aceia, uitându-se cu grijă şi după ceilalţi, nu-i venea însă, să-l lase aşa, în voia soartei. Şi din mersu-i sprinten se oprea, aşteptându-l şi pe el.

El, bietul, măcăind mereu s'apropia de maică-sa şi nu mai putea de bucurie. Se mulţumea şi cu o fărîmiţă din tot ce împărţea celorlalţi, peste fire de fericit că-l bagă în seamă şi nu-l uita. Iar cu „mac, mac-ul" lui întovărăşea piuitul fraţilor lui vitrigi, în goana după muşte, prin bălării.

Celelalte orătănii nu-l puteau suferi. Se repezeau cu ciocuri ameninţătoare, să-l prăpădească şi mai multe nu... Iar el se trăgea deoparte, apropiindu-se de măsa, măcăind încet, înfricoşat.

Toate ar fi mers, cum ar fi mers, dacă nu era lăcomia celorlalte... Geaba se ostenea el, să prindă câte ceva, aducând în cioc vre-o musculiţă, sau altă gâză, prinsă cu multă casnă.

Cum îl zărea altă pasere, se şi năpustea pe el şi, cât ai clipi, îi trăgea un cioc, două, de s'alegea bietul de el şi fără mertic şi c'o scatoalcă bună.

Ii era însă milă de el cuiva, mai ales de când toţi fraţii lui vitregi începură să-l bocănească. Bătrânul zapciu al ogrăzii, cocoşul, se

înduioşă de soarta micului orfan şi se puse luntre şi punte să-i mai îndulcească zilele.

Il chema, dându-i câte ceva, îl lua alături, când trecea semeţ dintr'o parte a curţii în cealaltă, şi auzindu-i măcăelile de mulţumire bătrânul păsăroiu scotea câte un „cutcurigu" vesel, bătând din aripi triumfător.

Iar bobocul îl asculta fără să măcăiască. Şi celelalte paseri se uitau pieziş la el. Lui ce-i păsa? Se simţea păzit şi se ţinea după cocoş, cum s'ar fi ţinut după măsa. Iar fericirea lui părea fără de sfârşit.

Odată cu trecerea verii şi cu micşorarea zilei, se micşora şi numărul duşmanilor lui. Ba chiar şi acela al fraţilor lui vitregi, cari piereau, unul după altul, luaţi de nevăzuta putere ce dă şi taie firul vieţii.

Mama lui vitregă prinse mai multă milă de el, mai ales că într'o dimineaţă nu se mai auzi nici triumfala trâmbiţă a starostelui bătăturii, cum nu i se mai auzi nici bătaia aripelor.

Bobocelul se ţinea acum după puţinii pui rămaşi, umblând după cloşcă — ea ne mai pierzându-l din ochi.

Insă se împuţina din ce în ce numărul tovarăşilor de ciugulit, pe măsură se veştejeau şi se răreau desişurile şi pe măsură ce creşteau şi ei. Până şi grijurile mamei lui vitrige se curmară într'o zi.

Se pomeni bobocelul singur-singurel pe lume, alături de un puiu mai pirpiriu și guraliv ca toți.

Amândoi forfotiră ziua întreagă, căutându-și de-ale gurii, culcându-se alăturea, fiește-care cu ciocul în penele celuilalt.

Apoi într'altă dimineață bobocelul se trezi singur deabinelea.

Degeaba îl îmbia o fetiță, momindu-l cu mâna plină de grăunțe, chemându-l într'una: „boci, boci!"

El stătea nepăsător, cătând cu ochișori-i nedumeriți spre bolta nesfârșită a toamnei, întrebând-o ce-l mai așteaptă.

Câteva zile a stat trist. Apoi, cum pierise zarva pasărilor, găsi într'o bună zi sărind prin șanț un epuraș alb de casă. S'au uitat unul la altul, fără pic de dușmănie și s'au înțeles. Epurașul cel alb se târâse încet prin iarbă, d'abia săltând uneori, iar bobocelul alături de el, de pare că i-ar povesti necazurile vieții lui de orfan.

Erau mereu împreună, de mai-mai să crează și el că nu se pot despărți.

Câte o vreme rea îl punea pe gânduri. Stătea sub șopron, așteptând picurile dela streașină, ca să bălăcească, bucurându-se și el de frumusețea vieții. Insă nici iepurele nu ieșea atunci din cuibar; iar vremea picura anevoie pentru prietenii despărțiți.

După destule zile frumoase, într'o dimineață mohorîtă de iarnă, când vântul îl silea să se zgribulească într'un colț, așteptându-și tovarășul, îl înfășcă și pe el o mână pizmașă, de-l petrecu un fior.

Și-aduse aminte de roșcatul stăpân al curții și singurul suflet căruia îi fusese milă de el, apoi zări ca prin vis pe mama și frații lui vitregi, pieriți pe neștiute și, însfârșit îi rămase înaintea ochilor dragul lui prieten cu blana albă.

Măcăi o toană înfricoșat, cerând un ajutor, ce n'avea de unde să-i vină și apoi îl străpunse o arsură, iar în ochii deschiși îi încremeni un petic de cer...

◎ ◎ ◎

Mihai Rogojină

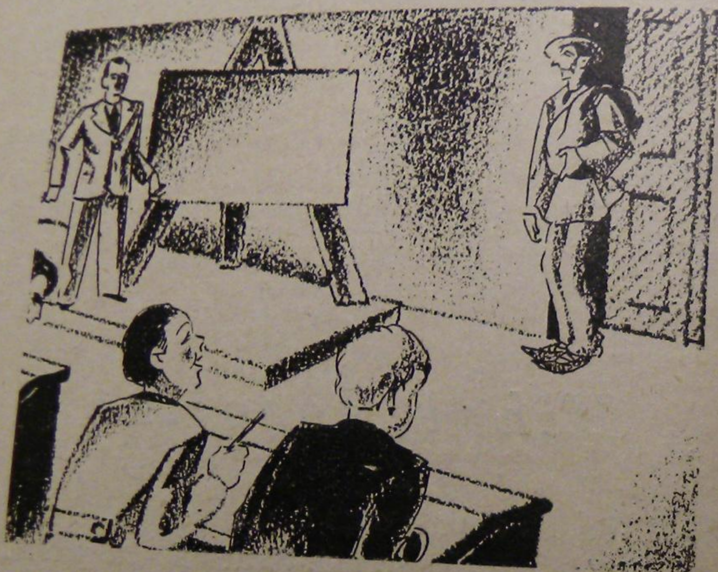
Mihai Rogojină

Mi-l aduc aminte cum era, când a venit pentru întâia oară la şcoală. Şi acum văd, par'că, deschizându-se uşa tiptil şi ivindu-se apoi binişor, un suman cenuşiu închis şi după el un chip oacheş, cu nişte ochi negri, lucitori ca şi pletele ce-i atârnau pe umeri. Iar mai pe urmă se arătă câtă mai găliganul de băiat zdravăn, cu o traistă prinsă într'un curmeiu, pe după gât, şi rostogolind în mâini, neliniştit, o pălărie cât roata carului de mare.

Directorul liceului era şi profesor de matematici... Şi cum se întâmplase că tocmai ne dădea lecţia mai departe, la tablă, lăsă un pic tibişirul din mână, când zări zăplanul acela şi când auzi rânchezăturile noastre înfundate, se întoarse spre noul venit:

— Cum te cheamă ?

— Mihai Rogojină...

— Al cui ești ?

— Al părintelui Vasile Rogojină din Cărăbăți.

— Și-i fi poftind să umbli la școală, câtă mi-ți mai doblizanul, bun de însurat. Dă hârtiile încoace!

Băiatul scoase din desagă niște hârtii, întinzându-le directorului și aplecând capul se înroși foc, ne mai cutezând să-și ridice privirile, străpuns și urmărit de privirile noastre de veverițe, își rostogolea și mai aprig, în neștire, pălăria aceea cât roata carului.

L-au primit că n'aveau încotro. De dragul învățăturii bătuse băiatul, pe jos, cale de cinci poștii, și altă școală în târg nu mai era, pe lângă liceul nostru.

P'urmă și așa tot eram noi prea destui în clasă, ca să nu fie treabă mare cu unul mai mult, sau mai puțin !...

* * *

Ne deprinserăm repede cu sumanul, cu ițarii și cu pălăria cât roata carului, noi, copii de târgoveți, mai avuți, sau mai calici decât părintele Rogojină de la Cărăbăți, care nu se pomenea să vie vr'odată cu mâna goală, când se întâmpla pe la târg, ca să vadă cum mai merge băiatul cu cartea.

Iar Mihai era un ghiduș și jumătate. Se ținea numai de năzbâtii. Câte năzdrăvanii toate prin capul lui treceau. Stup de șolăticării, Mihai ne uimea cu născocirile lui, deprinzându-ne cu jocuri de la țară neștiute de noi și împrietenindu-se cu toți, unghie și carne.

Drăcoveniile toate, din lume, le-am învățat dela „Tartorul"—cum îi poreclisem pe Mihai Rogojină, care era pururi în capul cetei și ne îndemna la câte și mai câte, nedând uitării nimic, fiind cu ochii 'n patru să nu greșim vr'unul când turna vre-o boroboață neînchipuită, sau când punea la cale vre-o bazaconie nouă, mai boacănă ca toate.

Atunci era Mihai în lumea lui, râzându-i ochii de fericire, neperzând nimic din vedere, ca un adevărat „tartor" al joacii.

Ce mai încurcări de smeuri! Ce jocuri în arșice, adevărate giolării! Și apoi „poarca” și „oina”, „barul”, „capra”, „țurca” și „șotronul” — atâtea jocuri în cari Mihai nu-și găsea seamănul, cum era totdeauna biruitoare, iarna, la luptele cu gogoloși de zăpadă, tabăra în fruntea căreia se afla neîntrecutul Mihai.

* * *

Cu joacă multă și năzdrăvănii câte poftești, trecură anii de școală pe nebăgate de seamă, ducând cu ei tot ce aveam mai bun, toate nevinovatele porniri și îndemnuri ale binecuvântatei copilării.

Și după atâția ani, când ne trezirăm în valurile vieții, cât p'aci să nu-l mai cunosc pe Mihai, zăplanul nostru zdravăn d'altă dată.

L-am întâlnit prin București, după ce se întorsese din străinătate, unde studiase matematicele.

Slab, tras la față și pirpiriu de tot, mai mult pielea și osul, deabia mișcându-se, mi s'a părut că-i numai umbra celuil'alt, Mihai „tartorul” jocurilor noastre.

Abia îmi șopti:

— Nu mă mai cunoști?

— Cum? Tu! Mihai al nostru?

— Da, eu! Uite cum am ajuns!...

— Păi ce ai? Ai fost bolnav?

Drept răspuns suspină prelung și apoi murmură:

— M-a mâncat fript Parisul...

— Ce-ai cătat acolo?

— Păi, uite, cată omul ce n'are. Eram teafăr, sănătos tun, și mi-a trebuit boală și am găsit-o. Par'că știa bietul taica de nu se învoia în ruptul capului să-mi dea parale, ca să mă înstrăinez.

Că:

— Taică, ce vrei ?

— Vreau să plec!

— Fă-te 'ncoa sub patrafir!

Ingenunchiam smerit și-mi punea patrafiru 'n cap. Mă citea și mă procitea, numai să-mi scoată din cap gândul necuratului.

Dar ți-ai găsit!

Mai lesne să scoți apa din matcă decât gândul înfipt în mintea încăpățânatului.

Iar mă întreba și eu îi răspundeam aidoma, de-l treceau nădușelile pe bietul taica și nu mai putea.

Unde le eram singurul copil și speranța și toiagul bătrâneților, le venea greu de tot bătrânilor să se îndure ca să-mi dea voie.

După ce m'a citit și m'a slujit de câteva ori în șir, văzând că n'o scoate la capăt cu mine, că numai era chip, alt-fel, să mă îndemn la nimic, s'au înduplecat în cele de pe urmă. Și

cu ochii 'n lacrimi a trebuit să se învoiască să rămână singuri, singurei, la bătrâneţe.

Şi, iar:

— Pleci, taică?

— Plec, tată. Trebue să plec!

— Păi dacă zici că trebuie, pleacă. Du-te cu Dumnezeu, că văd că n'au nici o putere scripturile. Aşa o fi voia Domnului. Du-te, taică, du-te!

„Şi m'am tot dus.

„Mi-aduc aminte cum mă bocea biata mama, de par'că murisem. Şi mi-amintesc toate vorbele bune ale tuturor.

„Dar, se vede c'aşa mi-a fost scris. Am dus-o din greu prin străini, luptându-mă prea cu multe, adesea răbdând de foame, până ce m'am pomenit, la capătul strădaniilor mele, cu pieptul ros de boală.

„Şi-acuma iacă-mă cum m'a adus străinătatea. Am plecat d'aici tare, Rogojină, şi m'am întors subţiat, moale ca o cârpă şi gata să m'aştearnă la pământ, cea mai slabă suflare de vânt...".

* * *

Socotind că-i gata să se prăpădească, o luă cu inima tăiată spre casa părintească din satul de la munte, de unde îl isgonise dragostea lui de învăţătură.

Acolo, însă, sub ochiul veghetor al bătrânilor lui părinți, începu să se întremeze, lecuindu-se în cele din urmă deabinele și simțind că aerul, apa, viața d'acolo, din sat, îi priesc mai mult, rămase locului, după voia părinților.

Și cum de la părinți i-a rămas o sfoară bună de moșie, Mihai Rogojină, ca un cărturar de frunte ce era, a ajuns un adevărat sfetnic plin de dragoste pentru toți consătenii lui, ca și pentru alți săteni, de prin satele vecine, cari se duc la el, ca să-i povățuiască, — îndemnându-i pe toți din toată inima și ajutându-i din răsputeri cu vorba și cu fapta, ori de câte ori au nevoie de el.

Așa că i s'a dus pomina într'un întreg ținut, Mihai Rogojină fiind pilda cea mai frumoasă pentru toți cei ajunși să se poată adăpa din isvoarele cele nesecate ale învățăturii.

Piatra Șearpelui

Piatra Şearpelui

Se povesteşte că, de mult, pe când ocârmuitorii popoarelor căutau să afle ei singuri cum trăiau supuşii lor, unul din aceşti stăpâni ai mulţimilor, îşi pusese de gând să stârpească din rădăcină toate relele şi nedreptăţile din împărăţia lui.

Spre a-şi atinge ţinta, împăratul purcedea la drum tiptil, pe înoptate, din palat, schimbat în straie sărăcăcioase.

Bătea drumurile aşa, hai-hui, câte o noapte întreagă, peste tot, pe unde vedea lume adunată, trăgând cu urechia ici şi colo şi descoperind astfel tot felul de izbelişti şi rele.

Cum i se părea că se petrec niscai nedreptăţi, însemna în catastiful ce-l avea în teşcherea, ca să nu uite şi să ştie pe cine să tragă la răspundere.

Nu numai o dată s'au pomenit până şi înalţi

dregători ai împărăției, cu câte o vorbă dulce de la împărat:

— Cine a dat dreptate văduvei din mahalaua Jarcaleților, pentru nelegiuirea și paguba ce i-a pricinuit-o vecinul ei, luându-i cu japca o halcă de pământ?

Acel cu musca pe căciulă, ca unul ce habar nu avea de cele întâmplate, o mâlcea, înghițind noduri.

—Numai decât să-i dai dreptate, năpăstuitei! — încheia bunul și dreptul oblăduitor, văzând, apoi, de alte grijuri și necazuri ale împărăției.

Azi așa, mâine la fel, se cam luară de gând toți cei ce aveau pâinea și cuțitul în mână.

Zi cu zi împăratul căuta să întinză, din ce în ce mai mult, domnia dreptății în țara lui.

Dar ce te faci cu atâta liotă de lume necăjită și cu atâta noian de suferințe și prigoane îndurate de mulți cu toptanul!

Ba, încă, unii din marii dregători mai ascundeau din cele nelegiuiri făptuite. Iar când li ajungeau în auzul împăratului, sau că era prea târziu, și se prăpădise în surghiun cei asupriți, sau că trecuse la loc de verdeață și de pace cel ce își încărcase sufletul cu nelegiuirea.

Impăratul, văzând că nu biruie altfel ca să întinză domnia dreptății, dete poruncă în împărăție, ca oricare supus ar avea ceva pe su-

flet, să vină deadreptul la împărăție și să-și spună neted păsul.

In acest scop puse să-i atârne chiar în etacul lui, lângă pat, un clopot, de care era legat capătul unei frânghiuțe atârnate la ușa ce dădea în grădina palatului, unde aveau voie să intre, la orice ceas, toți cei loviți de vre-o nedreptate.

In ăstfel începură să se stârpească nedreptățile din împărăție. Iar vestea dragostei de dreptate și a bunătății împăratului ajunse departe.

* * *

Odată, noaptea târziu, când împăratul era gata să se culce, iacă-tă clopotul tras de cineva. Dar, știi, cu nădejde!

Impăratul trimise un slujitor ca să vadă cine-i.

— Nu-i nimeni, Măria Ta! — spuse argatul, când se întoarse.

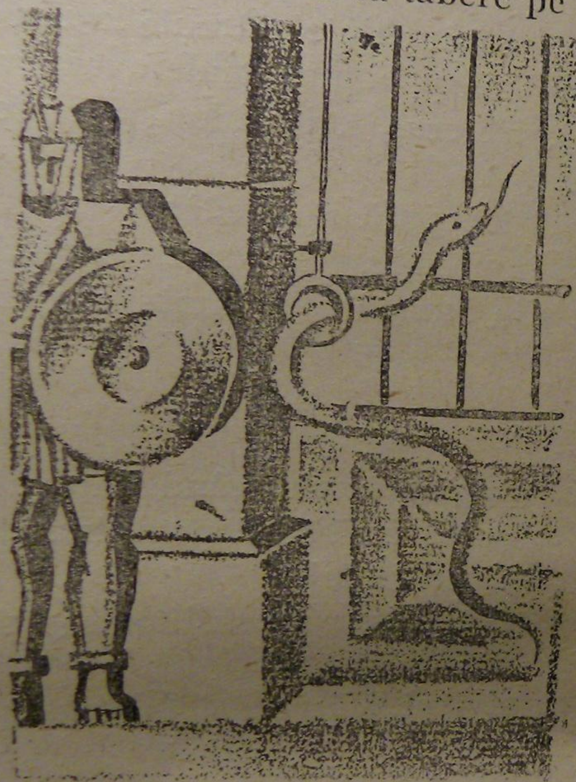
In aceiași clipă cine trăsese clopotul, începu să-l tragă și mai abitir.

— Dar asta ce-o mai fi ? — se miră împăratul, îmbrăcându-se în pripă și trimețând pe argat să deschidă.

Atunci, scoțând capul pe fereastră, împăratul văzu, măre Doamne, câtă mai namila de șearpe uriaș, cățărat pe mânerul clopotului dela ușă.

Cum deschise servitorul, pughibala şi trecu pragul.

Insă împăratul văzând şearpele, spuse oştenilor veniţi de grabă, ca să tabere pe şarpe, să

nu-i facă nimic şi să se ia după el, să vadă ce se întâmplă.

Că şearpele şi eşise câsâind în grădină, îndreptându-se spre eleşteul din fundul grădinii.

Cum se târa, însă, svâcnind repede, nu pierdea din ochi pe cei ce veneau după el, întorcând capul şi oprindu-se, cum vedea că împăratul pregeta să vie după el.

Aşa că merse după şearpe până la marginea eleşteului, unde, cum ajunse, şearpele se scufundă în apă, săltând cât ai clipi pe prund, încolăcit în jurul carapacelor unei broaşte ţestoase.

Toţi se crucirâ, văzând aceasta. Iar când şearpele dete drumul broaştei ţestoase, ce să vezi ?

Broasca începu să umble, ducând în gură un şerpuleţ vânăt, ce se sbătea ca'n ghiarele morţii, uitându-se cu spaimă la şerpoaică.

Impăratul înţelese totul.

Apucând broasca ţestoasă, îi căscă gura, scoţându-i şerpuşorul care şi porni în salturi, sbeguindu-se, lângă mă-sa.

Toţi se minunară neînchipuit la auzul ne mai pomenitei întâmplări, cum se trecură cu firea mai apoi, auzind de altă năzdrăvănie petrecută acolo.

Anume, într'o zi, când împăratul stătea la masă, înconjurat de mulţi sfetnici şi oaspeţi, deodată începu să tragă cineva clopotul dela poartă.

Impăratul, deprins cu acest semnal, trecu repede la fereastră, ca să vadă cine-i.

Când colo, ce să vadă ?

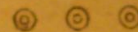
Era tot şerpoaica uriaşe încolăcită pe mânerul clopotului.

Puse numaidecât să-i deschidă. Dar şerpoaica, fără să se teamă de atâta lume, se târî

până aproape de masă şi oprindu-se în dreptul împăratului, deschise gura, lăsând la picioarele acestuia un smaragd luminos ca luceafărul de seară şi mare cât un măr creţesc.

Apoi se târî afară din palat, rămânând toţi oaspeţii împăratului încremeniţi de această minunată răsplată pentru binele făcut.

Mână spartă

Mână spartă

De când se pomenise pe lume Aurică nu ştia de cât să cheltuiască, fără de nici o socoteală.

El era un fel de ciucă a banilor. Până nu le făcea de petrecanie, când îi avea, nu se lăsa.

Cum n'aveau alt băiat, părinţii prea îl crescuseră în răsfăţ, uitându-se la el ca la soare.

Cu „Aurică al mamii !" în sus şi cu „Puiu tatii !" în jos — puiul crescuse mare, săltase poponeţ, câtă mai găliganul, şi tot nebunatic şi răzgâiat rămăsese.

Se prăpădeau după el şi nu alta. Nu mai ştiau cu ce să-l îmbie şi cu ce bunătăţi să-l mai îndoape, de mai-mai să-l şi piardă de-a-binele, de-atâta alintare şi giugiuleală.

Luă şcoala cu praştia, înşirându-le tot soiul de parascovenii, când îl întrebau cum merge cu învăţătura, turnându-le la minciuni cu

găleata, minunându-se şi ei de atâta sfăţoşenie, unde-l vedeau cum îi turuia gura, iar ei nu eşau din spusa lui, ca din litera sfintei Scripturi.

Dar dela o vreme, de când s'abătuse sărăcia şi la ei, pierind belşugul din casă şi odată cu el şi voia bună şi liniştea — Aurică ajunse temeiul certurilor şi al ciondănelilor ce se iscau, din te miri ce, zilnic, între părinţi.

Uneori se luau la harţă deabinele, pe el:

— E al meu

— Ba al meu!

— Aurică al mamii!

— Puiu tatii!

El se umfla în pene, ca un păun, şi trosnindu-şi degetele, ca pe alune, nu mai ştia ce să facă şi încotro s'o ia, în vreme ce soru-sa, Zoica, se pitula în odaia d'alături, ca să-şi ascundă lacrimile.

Se întorseseră lucrurile astfel că nu mai puteau să-i dea cât cerea el, ca să-i potolească nesecata-i poftă de cheltuit şi de petrecere.

Se irosise toată averea, de par'că nici nu fusese vr'odată. Şi nu mai aveau nici strop din economii. Se sfârşise şi părăluţele puse d'oparte, „bani albi, pentru zile negre", fituiţi toţi de scumpul odor al familiei.

Lui ce-i păsa?

Astfel se deprinsese de mic.

Nici n'ar fi putut fi altfel. Nimeni nu-l ţinuse de rău, niciodată. Şi socotise că aşa se cădea să fie. Să cheltuiască, fără de socoteală, necurmat.

Din aceasta se trăsese tot.

Şi tot de aci şi obiceiul de a minţi, fără nici o părere de rău. Se învăţase să mintă, ca să le ia banii şi să-şi facă mendrele, fără să aibă grije de nimic.

Toate îi veneau de-agata, plocon, la picioare.

Iar când băgă de seamă şi el că bătrânii au dat de fundul sacului şi că nu-i mai dădeau de cheltuială, cât îi trebuia lui, începu să le'nşire după obiceiul lui, câte'n lună şi'n soare, de'ngheţa apele cu gogoriţele lui şi momindu-i ca să le smulgă şi cele din urmă firimituri ale averii.

Se ducea la maică-sa, miorlăindu-se:

— Imi trebue, zău, crede-mă, mamiţo, că sunt musafirul lui Costică şi-i ziua sor'si. Ştii tu, barem nişte flori, sau niscai bomboane. Nu se cade cu mâna goală...

Bătrâna îi tăia vorba:

— Fireşte că nu se cade, băiatu' mamii... Oameni de omenie se chiamă... Vai de mine!

Şi suspinând:

— Ce păcat c'a bătut vânt de primăvară prin stăricica noastră... E, hei!!... Ce bine ar fi, să mai fie!... Noroc c'avem căsuţele!

Şi de unde avea, de unde n'avea, mai des-

coperea la fundul sipetului câte un pol, doi, de aur, pe cari i-i strecura în palmă, „odorului", când îi săruta mâna:

— Ţine-i puiu' mamii, să-i ai acolo, că-ţi prinde bine să-i ai şi ori ce-ar fi, mai bine să-i ai în pungă!

Aurică îi vâra'n buzunar, nepăsător, strecurându-se şi pe la tat'su, cu altă năsbâtie 'n gură :-

— Ce să mă fac, tăticule, că mi-au sosit nişte cărţi dela Paris şi n'am frântă'n pungă? M'aşteaptă la poştă de trei zile. Nu ştiu ce să mă fac!...

Bătrânului, să-i vie alte alea:

— Vai de mine, băiatu' tatii! Să nu-mi spui

tu mie nimic? Se poate una ca asta? Şi... cât costă?

Lui, să-i plesnească inima de bucurie, văzând c'a plesnit-o şi de data asta:

— Ia, un fleac, tăticule, o bagatelă: două sute cincizeci lei...

Tat'su se întunecă. Şi scărpinându-se în bărbie:

— Imm! da!... o bagatelă, cum spuseşi... Da' când n'o are omu'... E greu, foarte greu, fătu' meu!

Iar după câteva clipe, răsgândindu-se:

— Numai de-ar mai putea s'aştepte la poştă, până mâine, când îmi iau pensia...

— Bine, tată! Pentru o zi nu-i nimic! Nu s'o face gaură'n cer... Numai s'o iei mâine!...

— De, băiatu' tatii aşa scrie la gazetă...

Şi aşa, zi cu zi, dete iama prin avere, înhăitându-se la petreceri şi chiolhanuri cu toţi haidamacii şi alţi băeţi de bani-gata, dând tot pe gârlă, fără pic de grije la ziua de mâine.

Bătrânii ce ştiau alta, decât să-i dea şi iar să-i dea, că aşa îl deprinseseră de mic. Iar el forfeca tot fără pic de milă, aruncând banii cu ambele mâini.

In cele din urmă, când se goli casa şi rămaseră pereţii goi, Aurică nu mai avu încotro. Trebui să le dea pe faţă tot ! Mă-si îi veni rău. Se aşternu, moale, cârpă, pe un divan, abia venindu-şi în fire, în braţele babii Sultana, bătrâna lor slujnică, văetându-se:

— Vai de mine şi de mine! Cine l-a 'ndemnat la rele? Maică prea curată, îndură-te de noi !

Iar bătrânul când văzu ţidula pentru catagrafia lucrurilor şi vânzarea casei, începu să tremure, deabia bolborosind:

— Zi, la mezat, puiu' tatii ! Cu toba !... Bine am ajuns ! Bravo, Aurică al tatii, bravo !

Iar vinovatul în genunchi, se bocea ca un copil, cu capu'n palme, căindu-se de tot ce făcuse.

— Iartă-mă tăticule ! — se rugă el. Iartă-mă !

Tatăl său abia rosti, cu inima frântă:

— Ce să te mai iert ? Că de acu nu ne mai iartă pe noi nimeni... Nu se mai poate îndrepta nimic... Atâta numai, scăpăm cu cinstea : săraci şi curaţi !...

Atât noroc avură că, din vânzarea caselor le rămase o sumă bună, după ce îşi plătiră toate datoriile.

Iar vinovatul cel pocăit îşi luă părinţii şi surioara, ducându-i într'o căsuţă săracă, dintr'un fund de mahala, spunându-le:

— M'aţi iertat pentru tot ce v'am făcut. De acum, dragi părinţi şi iubită surioară, să vă arăţ şi eu ce pot !

Cu ce agonisea dintr'o slujbuliţă, trăind retras, ne mai voind nici s'auză barem de haimanalele şi dălhăucii de mai înainte, o ducea liniştit, fără să mai fie ispitit de nimic.

Nu lăsă să le lipsească părinţilor şi surioarei lui nimic, de nu mai puteau de bucurie cu toţii.

Uneori îl muşca mustrarea de cuget. Atunci o lua rasna pe uliţi, ocărându-se cu vorbe grele, pentru năpasta ce o oploşise în căminul părintesc.

Acasă îl primeau ca pe Mesia:

— Aurică al mamii. Tot suflet bun ai rămas!

— Puiu' tati! Tot cuminte a fost să fie !!

Şi sentenţios:

— Aşchia nu sare departe de copac!

Iar el îngâna, încurcat:

— Cam târziu, tată!

Şi bătrânul, cu ochii umezi, sărutându-l pe amândoi obrajii:

— Mai bine mai târziu, decât niciodată!

Pasărea maiastră

Pasărea măiastră

Răduțu, ca un copil cuminte și silitor la învățătură ce este, nu lasă să-i scape nici o clipă fără să caute să învețe câte ceva, sau fără să prindă câte ceva la cap din cele ce îi spune taică-su că-i vor folosi vre-odată.

De aceea după examen, vara trecută, Răduțu, vesel peste fire că a luat premiul întâiu cu cunună, nu-l mai rabdă inima și seara când să se culce :

— Ia-mă și pe mine, tăticuțule cu tine, să-ți dau și eu o mână de ajutor!

Plugarul zâmbi :

— Păi dă ce ești tu bun, Răduțule, taică ? O firimiță de pui de om, fără nici o putere... Ia stai mai bine colea să-ți vezi de ale cărții. Să le înveți din scoarță'n scoarță, ca să știi de unde s'o iei din loc la toamnă.

— Tăicuțule — se rugă copilul — le știu de rost, toate, câte le-am. D'aceea te rog ia-mă și pe mine le secere, să-ți duc barem merindinea. Și-i vedea la toamnă ce pot eu !

Taică-su îi râdea inima de bucurie, văzându-și odrasla că trage la matcă:

— Ei bine, te iau !

A doua zi dis-de-dimineață, în ciripitul vrăbiilor și în triluri de ciocârlii, Răduțu, mândru lucru mare, plecă d'acasă, împreună cu taică-su, ducându-i basmaua cu merinde și pătruns de gândul că-i și el bun la ceva.

Printre holdele aurii miile de păsărele parc că înțelegeau și ele bucuria băiatului, înălțând cântece sglobii, într'un iureș de veselie cu care spintecau tăria!

Iar de ici, de colo, se auzia ca un glas ciudat de cotoi, scoțând un „miau-miau !...” scurt, urmat de alte sunete nostime... „pit-palac! pit-palac !” ce îl sileau pe copil să râdă.

Micuț, cum era, nu prea știa multe.

— Tăicuțule, ce dihanie face așa... „miau-miau!” ca mârtanul nostru ?

Taică-su îl apucă de mijloc, ridicându-l în sus și îl mângâie pe față râzînd:

— Aaia nu-i dihanie, puiu' tatii! E o pasăre, dar nu-i ca toate păsările, ci-i pasăre măiastră, pitpalacul — ceasornicul plugarului.

Răduțu prinse la cap. Și seara când se întoarseră acasă, auzind ici și colo, pasărea ca-

re își spunea numele mereu nu se mai putu ține :

— Dacă-i ceasornic, tăicuțule, prinde-mi și mie un pitpalac, ca să mă deștepte din somn dimineața!

— Bine, puiu' tatii...

Și, scurtă vorbă, când era gata să isprăvească de secerat, într'o dimineață, Răduțu se pomeni că îi aduce un păsăroiu cenușiu și sperios, închis într'un ciur.

— Iacă-ți ceasornicul, puiu' tatii! D'aci încolo să te scoli și să te speli, când ți-o da el de veste!

Iar copilul ne mai putând de bucurie, când auzi pasărea trăgându-i un „miau-miau!” și spunându-și apoi numele, ca între holde, „pitpalac !” începu să bată din palme.

Grijuliu prinse să-și vadă de pasăre, dându-i sămânță de cânepă și meiu și primenindu-i apa, în cănuță, în fiecare dimineață, după ce-l trezea cu „miau-miau-l” ei, înainte de a porni la arie.

Cu grija păsării și cu bucuria că muncia și el, trecură zilele de arșiță, apropiindu-se toamna, cu roadele ei și cu nouii fiori ai învățăturii.

Pitpalacul, tot atât de frumos îl trezea din somn, în vărsatul zorilor, cu „miau-miau-ul” lui și repetându-și mereu numele ca și cucul.

Insă după ce se începuse școala p'aproape

de Chrisovul viilor, într'o dimineaţă răcoroasă, Răduţu nu se mai sculă din pat, cu toate îndemnurile păsăruicii lui.

Taică-su, văzând că-l doare în gât, se duse cu gândul să nu îl fi prins pe copil molima ce bântuia. Şi fără să mai pregete, dete fuga la primăria satului, dând de ştire că i s'a îmbolnăvit singurul lui copil.

Pe Răduţu îl treceau năduşelile auzind că vine medicul. Iar taică-su şi maică-sa nu ştiau ce să-i mai facă, oblojindu-l la gât, cum se pricepură şi ei, până să vină duşmanul bolilor.

Pe înserate li se opri în poartă o trăsurică, iar după câteva clipe bătu cineva în uşe.

Când deschiseră, intră în odaie un domn cu părul şi barba căruntă, îmbrăcat ca la târg şi care s'apropie de pătucul copilului zicându-i, blajin:

— Zi, dumneata eşti Răduţu, cel mai bun şcolar al lui domnu Ivănceanu !

Şi luându-i mânuţa fierbinte în palma lui albă şi moale ca un bot de mânz, scoase ceasul şi stete aşa câtva timp, cercetându-l peste tot.

Copilului îi veni inima la loc, văzând cu cât drag îi vorbeşte „domnu doftor".

Când îşi isprăvi cercetările, spre a-şi da socoteală de suferinţa copilului, medicul se aşeză la masă şi pe o ţidulă albă scrise leacurile trebuitoare.

Iar când să plece, le spuse bieţilor părinţi:

— N'aveţi teamă. Copilul scapă, că-i zdravăn şi m'aţi chemat la vreme. Că dacă se 'ntărîta duşmanca de boală, fără să-mi daţi de veste, o păţiaţi ca alde Ghiţă Lungu, căruia i-a fost frică de medic şi acum nu mai are nici un copil la vatră, din cinci, câţi i s'au prăpădit...

Bunii părinţi se închinară, mulţumind lui Dumnezeu pentru bunul gând ce li-l dase.

Că, pe urma leacului dat de medic şi a alifiei cu care oblojiră gâtul bolnavului, Răduţu se simţi ceva mai bine; ba putu chiar să lege câteva cuvinte, de unde îi pierise par'că şi glasul.

— Mamacă... pitpalacul ! — zise el.

Femeea, înviorată, se repezi în tindă unde era pasărea, aducând-o în ciurul ei, lângă culcuşul bolnavului.

Iar Răduţu se simţi şi mai bine când auzi pasărea spunându-şi numele „Pit-palac ! pitpalac!" şi scoţându-şi căpşorul cenuşiu, printr'un ochiu al ciurului şi uitându-se curioasă la el, spunându-i par'că: „Ce, nu mă mai cunoşti ? sunt tot... eu... pitpalacul tău, care te scoală din somn!"

Copilul se înzdreveni încet, începând din nou să se deştepte dimineaţa în veselele chemări ale păsării măiastre, care-i spunea:

— Haide, scoală-te! că pit-palacul s'a sculat de mult!

Iar el sărind din pat, voios se suia pe lavița de sub ciur spunându-i păsăruicii care îl aștepta cu căpșorul ieșit afară din ciur:

— Ia-că-mă, te-am ascultat!

Iar pasărea îi răspundea veselă cu un „pit-palac!" zglobiu.

Floarea din poveste

Floarea din poveste...

In vremea de demult, zice că dura vieaţă prin ţinuturile noastre un negustor cu stare, care bătea mereu drumurile, când cu chervanul pe cărările tuturor ţărilor, când cu corabia pe primejdioasele căi ale mărilor.

Aşa ducea într'una mărfuri alese dup'aci şi aducea, în schimb alte mărfuri şi mai scumpe, de prin depărtatele ţinuturi ale Orientului.

Omul colindase, astfel, o viaţă întreagă, luptându-se cu tot felul de pericole şi izbândind să scape teafăr din toate nevoile. Că pe lângă darul răbdării — cel mai mare ce-l socotea el — mai avea şi pe acela al unei credinţe nestrămutate în atot cârmuitoarea putere a lui Dumnezeu.

Plin de încredere în steaua lui, când era gata s'o pornească iarăşi la drum, mai nainte de

a-şi lua rămas bun de la odraslele lui — trei fete mari, gata de măritiş — le întrebă, după cum le deprinsese, pe fiecare în parte, ce doresc să le aducă la întoarcere.

Fiecare cum o îndemna cugetul.

Cea mai mare spuse :

— Mie, te rog taică, să-mi aduci o oglinjoară ca să ne lumineze noaptea casa, ca ziua!

Mezina, la rândul ei:

— Eu ți-aş mulțumi mult de tot, tăicuțule, dacă mi-ai aduce un inel păstrător de taine!

Iar prâslea, de colo, ca aceea care purta de grije glastrelor cu muşcată şi rozmarin din ferestre şi unde era în toiul iernii:

— Eu aş vrea, tăticule, să-mi aduci o floare roşie ca para focului care nu se ofileşte nici odată şi care, se zice că se găseşte p'acolo, pe unde te duci tu....

Negustorul îşi binecuvântă odraslele şi după ce le îmbrățişe părinteşte, le lăsă în seama unei bătrâne şi haidea! la drum, că nu mai pe el îl mai adăstau cei trei tovarăşi de drum, în diligență gata de ducă.

* * *

Destul timp întârzie omul nostru prin târgurile şi bâlciurile Levantului, până ce deretică toată marfa adusă şi până ce-şi umplu

boccelile cu felurite scumpeturi, pregătindu-se de drum îndărăt.

Tocmai atunci îi veniră în gând dorințele fetelor. Aşa că, după ce bătu vre-o trei iarmaroace, fără să dea de ce-i trebuia, îl apucă noaptea pe drum, în clipa în care intrase într'o pădure deasă ca peria şi întunecoasă.

Umblă el ce umblă ca un desmetic prin pădure, când încoace când încolo, rătăcind calea deabinelea şi fără să dea de vre-o colibă unde să mâie peste noapte.

Iar când îşi luase nădejdea de a mai se odihni, zări în besnă porţile grele ale unei case mari, împrejmuită cu ziduri înalte.

Bătu în poartă cât putu de tare, fără să s'arate nici țipenie de vieață.

Văzând că bate d'asurda, inimos cum era apucă clanța, şi cu încredere, apăsă.

Şi-atunci, ce să vadă ?

Deodată ca la poruncă, trasc! se clintiră toate zăvoarele casei aceleea, trase de cine ştie ce putere, iar negustorul cu inima cam îndoită, intră şovăind întâiu, în ograda largă pardosită cu lespezi de marmoră şi, apoi, în casă, un palat minunat cu păreţii limpezi ca lacrima, în care călca cu teamă, negăsind pe nimeni, crucindu-se de aşa năzdrăvănie. Pasămi-te, nimerise în palatul de cleştar.

Cum intră, altă minune: se aprinseră, ca la poruncă, lumânările din sfeşnicele de aur de

pe masă, iar prin păreţii de cleştar zări, în preajmă o minunăţie de grădină, împodobită cu toate neamurile de flori, ca în basme.

Iar când îndrăzni să treacă pragul, în grădină, auzul i se păinjeni de felurimea şi frumuseţea trilurilor, scoase din gâtlejul a fel de fel de paseri cântătoare.

De frumos era foarte frumos, n'avea ce zice. Insă nu-i venea la socoteală singurătatea în care se afla şi, într'o doară, sparse raiul acela de cântări cu graiul său:

— Nu-i nimeni p'aici ?

Drept răspuns clipociră deodată în litere de foc, pe unul din păreţii palatului, următoarele cuvinte:

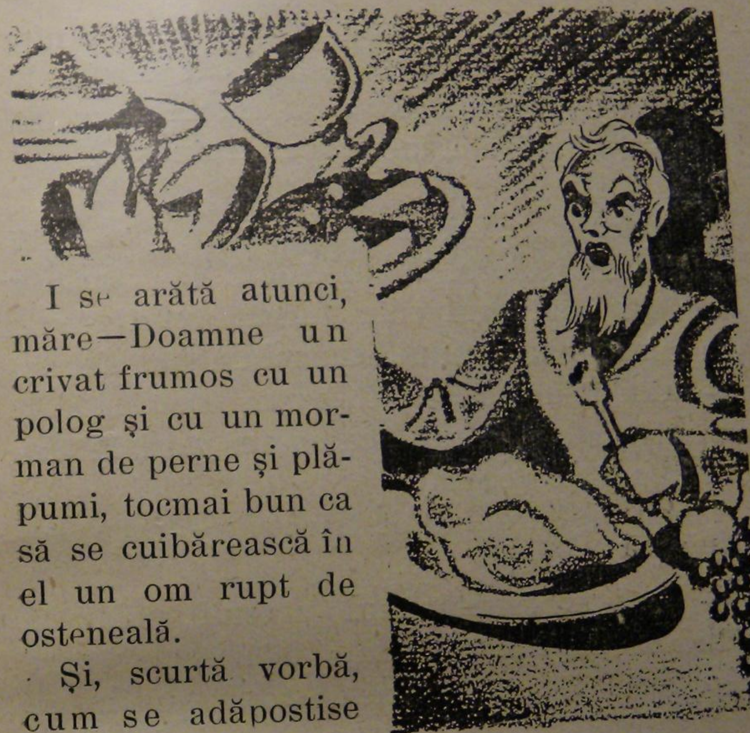
„Cine este, este şi îţi vrea binele. Du-te cu gândul la ce doreşti şi ţi se va isbândi !"

Cu tot curajul său, omul nostru o băgă pe mânecă. Insă văzând c'a intrat în horă şi că n'avea încotro, socoti că n'ar fi rău să îmbuce şi el ceva.

Ce să-i vadă ochii ?

O masă întinsă, plină ochiu cu toate bunătăţile i se aşeză ca din senin înainte. Şi, hămesit cum era, se aşeză tabla-başa, înghiţind ca de frica morţii.

După ce se sătură cum se cade, îşi aprinse ciubucul şi trăgând la fumuri, venindu-i şi Moş-Ene pe la gene, îl purtă gândul spre odihnă.

I se arătă atunci, măre—Doamne un crivat frumos cu un polog şi cu un morman de perne şi plăpumi, tocmai bun ca să se cuibărească în el un om rupt de osteneală.

Şi, scurtă vorbă, cum se adăpostise sub acoperişul acela fermecat şi cum se înfruptase din bogăţia aceea de masă, tot astfel nu mai stete pe gânduri şi se tolăni acolo.

Dormi dus, ca un copil, fără umbră de vis, trezindu-l din somn, în vărsatul zorilor, cântecul paserilor ce-i împuiau auzul.

Acum, gata să plece, altă poznă: îi venea peste mână ca să plece aşa, ca un onănău, fără să mulţumească nimănui. Şi, la un noroc, mai dete o raită prin grădină, cu speranţa că, poate o vedea pe cineva.

Dar în loc de aşa ceva, ce să vezi!

Tocmai în fundul grădinii dete peste o tufă de flori, roşii ca sângele şi mari cât palma... Şi bucuros că face o ispravă, scoase un cosor din taşcă şi hârşt! tăie un boboc frumos, ca să-l ducă fetei celei mici.

In aceeaşi clipă se clinti par'că pământul din temelii, palatul se cutremură ca o jucărie şi în mijlocul unui vuiet turbat, venit par'că din miezul pământului, isbucni un glas fioros:

— Cin' te-a pus să tai floarea fermecată în care stă puterea mea? Acuma vei plăti cu viaţa fapta-ţi nesocotită!

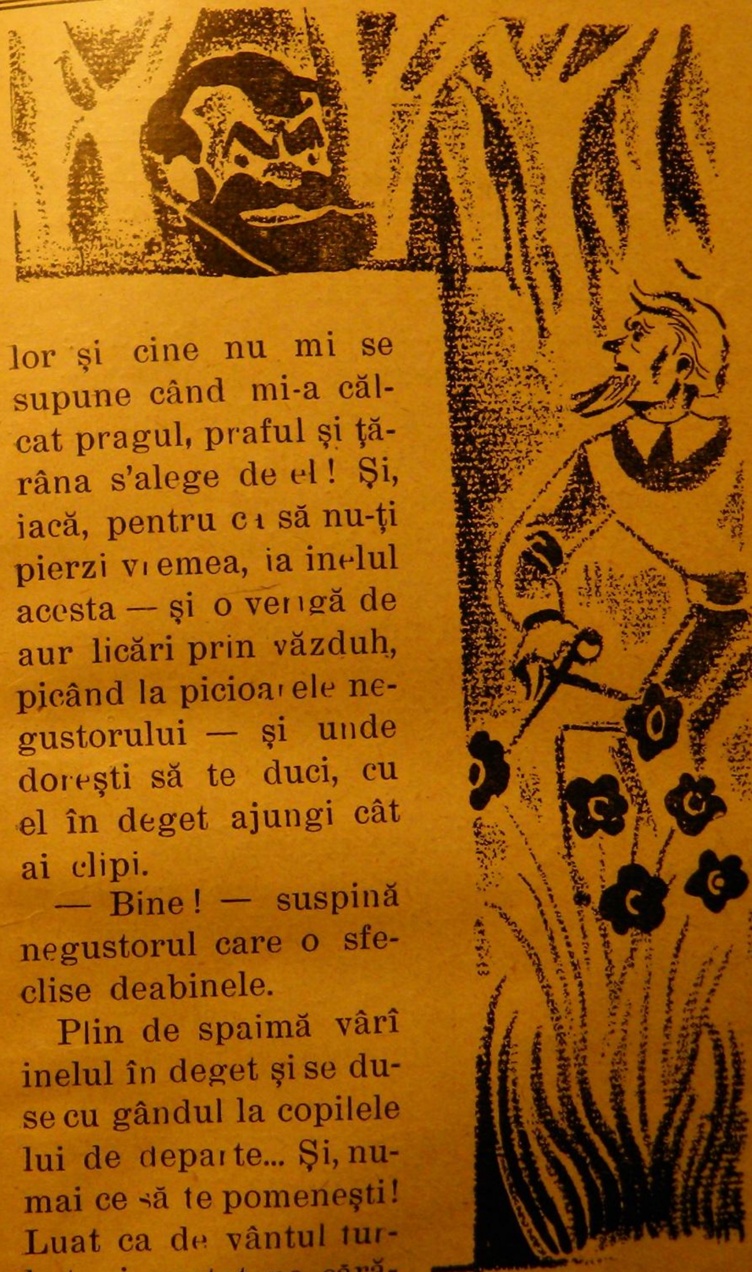
Vinovatul dârdâind de frică şi picând în genunchi, se rugă:

— Iartă-mă tu, stăpânul acestui palat, că vrând să împlinesc dorinţa fetei mele, care mi-a cerut să-i aduc floarea roşie care nu se mai ofileşte, mi s'a părut că aceasta-i floarea dorită...

— Aşa! Dacă-i pentru fică-ta, află că i-a poftit sufletul la floarea vieţii mele. Deci îţi dau drumul să pleci, însă cată să mi-o aduci pe ea, ca să-ţi las zilele. Dacă nu, să ştiţi că-i vai şi amar de tine şi de ea, cum îţi va arăta oglinjoara pe care ţi-o dau şi în care vei vedea peste trei zile ce ţi se poate întâmpla.

Fără să zărească pe nimeni, negustorul se pomeni cu o oglinjoară în mână; iar tainicul glas adaose:

— Eu sunt zmeul-zmeilor, spaima oameni-

lor şi cine nu mi se supune când mi-a călcat pragul, praful şi ţărâna s'alege de el! Şi, iacă, pentru ca să nu-ţi pierzi vremea, ia inelul acesta — şi o verigă de aur licări prin văzduh, picând la picioarele negustorului — şi unde doreşti să te duci, cu el în deget ajungi cât ai clipi.

— Bine! — suspină negustorul care o sfeclise deabinele.

Plin de spaimă vârî inelul în deget şi se duse cu gândul la copilele lui de departe... Şi, numai ce să te pomeneşti! Luat ca de vântul turbat şi purtat pe cără-

rile văzduhului, de nici n'apucase să-și dea socoteala ce se întâmplă cu el, când se pomeni în ograda casei lui, d'abia venindu-și în fire când se văzu îmbrățișat de fetele lui.

Peste măsură se bucurară copilele când văzură și darurile aduse de tatăl lor, așternându-se pe chef și voie bună.

Iar în seara zilei a treia de când se întorsese acasă negustorul, d'odată străluci o vâlvoare de flăcări în colțul odăii unde, pe o măsuță era oglinda fermecată.

Iar după câteva clipe în locul flăcăraiei aceleia se ivi o pereche de ochi de o cruzime și de o urâțenie ne'nchipuită.

Fetele înlemniră uitându-se la ochii aceia de fiară; iar tatăl lor, care știa ce este arătarea aceia și ce rost avea, nu mai stete la gânduri și le înșiră toate, din fir până'n ață, cum i se întâmplase.

Fata cea mai mică se supuse, fără să cârtească, spre ciuda celorlalte două surori, pe care le străpunse invidia. Iar negustorul petrecu inelul în degetul fetii și ea, cum se gândi la zmeu, se și pomeni, dusă ca de o furtună, tocmai în grădina minunată a palatului de cleștar.

Se anină fata în casa-i cea nouă, așteptând din clipă în clipă să-l vadă pe cel ce o chemase.

D'a surda fură toate așteptările ei.

In cele din urmă îl chemă:

— Vino, să te văd și eu cum ești !

Iar zmeul, pitulat p'aproape:

— Nu viu, c'o să-ți fie frică de mine.

Văzând atunci că sunt zadarnice toate rugămințile ei și sătulă d'atâta singurătate, fata se duse în fundul grădinii unde era tufa de flori roșii — florile vieții celui ce stăpânea acolo. Cu o foarfecă hârșt ! și hârșt ! se apucă să taie toate florile acestea minunate, ce nu se veștejeau niciodată.

Atunci d'odată bubui năprasnic cerul și pământul, prăvălindu-se în mijlocul grădinii câtă mai namila de zmeu, cu aripele tăiate și cu beregata străpunsă, de gâlgâia din el un pîrîu de sânge ca păcura și puturos de par'că ar fi fost în preajmă mii de hoituri putrezite.

Fata se uită liniștită cum își dădea duhul dihania ce înfricoșase lumea atâta timp și văzând un maldăr de chei, picat la picioarele ei, se îndreptă spre beciurile palatului, descuind ușile și lăsând să iasă la lumina zilei sumedenie de oameni, cari zăceau acolo, de cine știe când.

Iar fata se întoarse la căminul părintesc, cărând cu chervanele bogățiile din palat, împărțindu-le cu surorile ei, ducând viață fericită cu soții lor, până la adânci bătrânețe.

Pentru ei...

Pentru ei...

Li se dusese vestea peste tot, de cuminți ce erau, de nu li se mai găsea pereche. Iar mamele îi dădeau pildă copiilor lor pe cei doi orfani de mamă.

Iancu Milcoveanu, tatăl lor, nu se sătura să se laude cu ei, fiind peste fire de mulțumit, când aduceau vorba de cumințenia lor.

Atâta aştepta. Nu mai ce-l auzeau:

— Păi dacă a vrut Dumnezeu aşa, ca să n'aibă şi ei parte de mamă ca toţi copiii! Le-a dat, în schimb, minte, puii tati !...

Netezindu-şi cu degetele cioculețul, cărunțit înainte de vreme, ofta.

— Să fi trăit şi Paraschiva, săraca, să-şi vadă odraslele, ştiu că n'aş avea cu ce să mai mâniu pe Dumnezeu !

Toate ar fi mers cum ar fi mers, dacă ma-

ma vitregă a copiilor nu ar fi fost prea rea și nu ar fi voit în orice clipă să-și descarce năduhul pe spinarea lor.

Băeții stăteau acasă numai cu ea, cu țața Lența, cum îi spuneau ei; iar ea, din nimica toată, cum pleca Milcoveanu la slujbă, îi și lua la rapanghel.

— Uite-i, pacostea casii, că de nu-i avea pe ei, era să trăesc și eu în tihnă, să nu mă chinuesc cu ei... Și nici Iancu nu cădea la patimă... Că face ce face: Lențo, copiii!! Ia vezi, soro, ce are Gicu, puiu tati, că uite cum arde! Lențo du-te și le ia cutare lucru. Lențo fă-le așa, fă-le pe dincolo... de mi-e acru sufletul. Și puii tati în sus, și puii tati în jos, de-mi vine să-mi iau câmpii... N'ar mai fi fost să nu mai fie!

Copiilor le era frică de ea. Și deseori bunul părinte se înfiora, auzindu-i că spun, prin vis, speriați:

„Iartă-mă țațo!...” de nu mai știa ce să facă bietul om.

Insă se stăpânea, deabia ținând-o de rău:

— Lențo, fi și tu mai blândă cu ei, mai iartă-le că-s copii!... Și apoi nici noi n'am fost mai breji, când eram de seama lor!

Ei atât îi trebuia:

— Ce copii! Da' să se uite urât la mine, tot copii sunt? Par'că nu i-aș crește eu și i-aș îngriji... Că ție puțin îți pasă, îți iei bastonul și

pălăria și p'aci ți-e drumul... Mă lași pe mine să-mi sparg capul cu ei... Ia mai slăbește-mă cu copiii tăi!

Lui i se tăiau picioarele, par'că, pricepând tot... Cu sufletul cătrănit, nu mai știa ce să facă, s'o mai înbuneze.

Pleca supărat d'acasă, fără să poată uneori să-și sărute copiii, de teamă să nu-l vadă artăgoasa femeie și să mai aprindă paie în capul micuților. Fiindcă știa el că se răzbună pe ei. Se mai mângâia un pic, așteptând la o răscruce pe cel mai mare, care umbla la școală și pe care îl ducea până la poarta școlii.

După ce copilul îl săruta, îi ridica și îl lua în brațe, sărutându-l și el pe amândoi obrajii.

Și dându-i un gologan:

— Na, puiu tati, să-ți iei ce-ți place ție!

Bunul părinte stătea cu copilul acolo, în fața porții, până ce suna clopoțelul de intrare în clasă... Il știau și dascălii, și țineau la el, pentru dragostea aceasta mare ce-l făcea să fie, cu copilașii lui, o pildă vie pentru toți părinții.

Femeia, însă il sâcâia într'una, că îi era omului lehamete de atâta ciondăneală.

Și nu numai o singură dată au ajuns la ceartă:

— Bine, omule, mult o să-mi mai omor eu zilele pentru copiii tăi? Ce crezi că asta o să dureze cât lumea? O să se spargă el urciorul odată și-odată. Și-o să rămâi cu ei!

— Ce vrei femeie? — o lua și el după acelaș tipic. — N'ai fi poftind să le fac de petrecanie copilașilor mei, și să rămâi cu tine? Asta nu, neică! S'o ții minte de la mine. De nu-ți place, ia-ți catrafusele și... umblă sănătoasă!... Nimeni nu te ține legată.

Sgripțoarei să-i vie rău:

— Așa? — se pornea ea pe plâns — m'ai ținut până acum, până i-ai văzut mari și acum mă sgornești...

Și ține-te plâns cu hohote și sughițuri, în vreme ce bietul om o luă cu binișorul:

— Ce te sclifosești acuma degeaba? Cine naiba te sgornește? Da' tu nu vezi că ți s'a năzărit așa, să-ți faci de cap?! Ce-ți trebue 'ți dau. In lume te scot, că nu țin baerele pungii legate... Și îți cer numai atât: să-mi îngrijești de ei, de copiii mei, că atâta am și eu pe lume!

Ea isbucnea viespoasă:

— Să îngrijesc de ei!

— Și, maimuțărindu-i mlădierea glasului:

— ...De puii tati, ai?

Iar el, îndârjindu-se:

—— Da, de puii tati! Că tu nu ai știut ce-i dragostea de copii... Că d'aia te-o fi blestemat, cine te-a blestemat să n'ai!

Ea să moară de mânie și mai multe nu.

Și așa o duceau ca vai de lume, Milcoveanu cu mama vitregă a copiilor lui.

* * *

In seara aceea, când să iasă de la serviciu i-a venit tam-nesam, așa, un fel de slăbiciune. I se tăiase inima ca la o presimțire rea de par'că i se muiaseră și picioarele.

Un coleg s'apropie de el, văzându-l atât de galben, sfârșit pe scaun cu mâinile moi, atârnând de o parte și de alta:

— Ce ai Milcovene?

El, să-şi dea sufletul, par'că:

— Nu ştiu, frate... Par'că-mi fuge pământul de sub picioare! — de-abia îngâimă, cu glasul stins.

Celălalt, ca să-l învioreze:

— Ai şi tu cu mine... Vino să-i tragem un aperitiv, să-ţi vii în fire.

Şi-l ridică de pe scaun cu de-a sila.

S'a simţit ceva mai bine afară, în aer. Şi nu mai voi să s'abată pe nicăeri, stăpânit de un fel de nelinişte fără seamăn. Il durea ceva şi nu ştia ce. Avea un fel de presimţire rea, o strângere de inimă ce-l silea să rămână cu ochii ţintă, fără să vadă nimic... Şi nu putea pricepe de ce-i venea să plângă mereu.

Colegul i-a îndrugat câte 'n lună şi'n soare, numai să-l scoată din gânduri.

Iar aproape de casă, îi zise:

— Curaj, fii tare!

Fără să-şi dea socoteală că-l înfricoşează şi mai rău cu vorbele acelea.

Iuţi pasul, simţind că s'a întâmplat ceva rău acasă, copiilor lui şi că toţi ştiau şi lui nu voise să-i spună nimic.

I se părea că-l împiedică bastonul. Şi-l aruncă încolo. Apoi, uşurat de o povară, umbla repede, sburând aproape, ca un fulg.

Când să intre pe poartă, gata să-şi dea duhul aproape, se opri puţin să-şi asculte bătăile pripite ale inimei.

Câinele îl simţise. S'apropiase de el, încetinel, gudurându-se şi lingându-i mâna.

El îşi auzea tic-tac-ul repede al inimei şi voia să se potolească. Acum, însă, desluşi alte bătăi mai dese, în casă. Şi un ţipăt prelung îi spintecă auzul.

Copiii lui!

Când intră în casă i se păru că-şi perde minţile.

Copilaşii lui, cu mâinile legate la spate, se svârcoleau în pat, sub loviturile de gârbaciu cu care-i surchidea cotoroanţa de mamă vitregă:

— Na ! na ! puii tati, na !

N'a mai știut nici el ce face... I-a smuls gârbaciul din mână și înfășurând-o de câteva ori cu sete, până o văzu zvârcolindu-se și ea și țipând ca din gura de șarpe, deschizându-i ușa apoi, o îmbrânci afară, trăgându-i într'una la gârbace, până ce o goni pe poartă, afară, spunându-i:

— Să trimiți să-ți ia boarfele, sgripțoroaico !

Intorcându-se la copii, le deslegă mâinele. Și ștergându-le lacrimile, deabia stăpânindu-se ca să nu plângă și el ca un copil:

— Vrea să mi-i omoare, nelegiuita ! Puii tati, vrea să mi-i omoare huiduma necuratului !

De atunci Iancu Milcoveanu își vede singur de odrasle, cu o bătrână slujnică, fiindu-le la copii el singur și tată și mamă.

Cuiburile

Cuiburile

Impreună cu întâile clipociri ale soarelui de April, sosise la vechiul lor culcuş din ungherul tindei. Il găsiră aproape cum îl lăsase, mai an, înfruntând cu ciocurile întinse și ascuţite ca suliţele, pe leneșele vrăbii care stătuse în locul lor, pe vremea troenelor.

De-a doua zi, din zori, își începură pregătirile. Intr'un piruit sglobiu se repezeau în înaltul cerului, scăldându-se în ploaia de raze cu care le întâmpina soarele, iar de-acolo își dădeau drumul, glonţ, de-asupra unui staul, unde găseau tot ce le trebuia.

Se întorceau, apoi, la cuib, cu câteva fire de lână, sau cu vre-un fir de păr de cal, punând cu grijă una după alta, la fund, scumpele lucruri aduse și trebuincioase la clădit.

Zile întregi de-a rândul, fără pic de odihnă, adunară atâta material pentru zidit, cât li se

părea că-i destul, spre a-şi întocmi un cuib nou.

Iar pe înserate, îngânându-se şi ele cu ciocârliile şi cu vrăbiile gureşe, înălţară un cântec de slavă muncii celei de toate zilele, începută odată cu ivirea dătătorului de viaţă şi încheiată cu cele din urmă licăriri ale lui.

Incă vre-o câteva ciripiri, o suavă gângurire de glasuri, după care cele două pieptişoare albe încremeniră, unul lângă altul, într'un somn câștigat cu multă osteneală.

Prin vis le colindau fel de fel de arătări din călătoria deabia încheiată, silindu-le să scoată câte un ciripit strident, ca un semnal de alarmă. O tovarăşe de drum, rătăcită de stol şi luată de o bătaie de vânt, picase în valurile spumegânde ale furtunoasei nemărginiri de ape, peste care sbura stolul.

Stolul poposise pe nişte stânci scorburoase şi mâncate de ape. Se adăpostiră prin văgăunile stâncilor, par'că anume scobite de mare spre a le adăposti pe ele.

A doua zi par'că nici nu fusese vre-o dată furtună, atât de liniştite erau apele nemărginite, deabia sbicite de o boare subţire de vânt ce le 'ncorda aripele la sbor.

Au pornit din nou cu aripele întinse. Şi au sburat, au sburat, din depărtările altor ţinuturi, îndreptându-se spre vechiul şi dragul lor culcuş d'aici.

Cu un ciripit sglobiu, cu gângurirea de dragoste a unei mame pentru pruncul ei, aşa îşi lăsă rândunica, în zori de zi, întâia nădejde de viaţă a verii acesteia — un ouşor albăstrui şi mic cât o coaje de alună, ce pică uşor în bumbac. Lângă el, trei zile în şir, trecură alte trei speranţe de vieaţă nouă..

Iar rândunelul, vesel peste fire, se rotea prin tindă şi prin ogradă, aducându-i tovarăşii de viaţă, câte o musculiţă, un viermuşor, sau vr'o boabă de coacăză sau agrişe, ca să-şi mai răcorească şi ea sufletul ars de fierbinţeala culcuşului.

Când întâiul nou venit ciocăni în ghioacea-i şubredă, buna mamă scoase un chiot de bucurie, — un ciripit ascuţit şi prelung — urmat de bătaia de aripi a rândunelului, care sbura în rotogoluri mărunte în jurul cuibului. Sărbătorea, astfel, pe întâiul născut.

Când îi dete ea ajutor noului venit străpungând cu ciocul subţirica ghioace, puişorul pirpiriu şi golaş ca un degeţel de copilaş, se şi strecură, cenuşiu, sub fulgii ei cei calzi.

Ce zăpuşeală era p'afară! Dar şi ce zăduf pe biata rândunică, mulţumită cât nu se poate spune, când îşi vedea tovarăşul apropiindu-se cu ciocul plin.

Că în clipa aceea era un cioc mai mult în cuib, şi în alte câteva zile, alte trei mici ciocuţe galbene se iviră pe toarta cuibului, aş-

teptând și căscându-se cu lăcomie, piruind într'una, când sosea merticul.

De voie, de nevoie, trebuia s'o tulească și ea de zor, pornind într'o goană după ale gurii și luându-se la întrecere cu tovarășul ei.

Așa că, pe nebăgate de seamă, prinse să li se întunece gălbuiul cioculețelor, crescându-le puișorilor fulgi și pene și așteptând care mai de care cu ciocurile căscate, ca să prindă ce le aduceau rândunelul și rândunica.

Ce casnă pe bunii părinți, până să croiască alte două cuiburi !

Că o diavoliță de pisică neagră ca o cioară,

toată ziua le aținea calea, cățărată pe crengile unui măr din bătătură. Miorlăia de poftă, clănțănindu-i dinții și lăsându-i gura apă la vederea micilor puișori ce așteptau, cu ciocurile căscate pe marginea cuibului.

Cum s'ar mai fi repezit pe ei, ca să-i foarfece și să-i ronțăie cât ai clipi !

Insă o ținea 'n loc sfânta frică de ciurică...

Că rândunica, văzând pericolul, se hotărî s'o facă la un fel. Tocmai sunase sorocul ca să sboare micii lăstuni.

Necăjiții părinți ținură un mic sfat, lângă cuib, într'un sfîriit de aripi pe loc, de par'că ar fi voit să vadă cât pot să îi țină aripele. Apoi rândunica deoparte, rândunelul de cea l'altă, începură să sboare pe lângă măr, spre creanga pe care stătea hoața cu blană neagră. Fiecare repezea câte un cioc zdravăn în capul lacomei care poftise la lăstuni.

Speriată deabinelea, și durând-o rău pisica miorlăi de câteva ori. Apoi, înfricoșată, că era cât p'aci să-i scoată rândunica un ochiu, se găti de fugă, alunecând într'o clipă pe trunchiul mărului, jos. O luă la goană în salturi, ca un iepure, când văzu că răsbunătoarele păsăruici nu se lăsau de fel, și sburau în rostogoluri scurte p'aproape de pământ, ca să-i mai dea de cheltuială.

O duseră așa, cu alaiu, până ce se agăță pe

scara podului și bâșt, în întunericul d'acolo... Așa scăpă.

Când se văzură liniștiți rândunelul și rândunica începură să-i momească pe lăstuni la sbor.

Numaidecât, după ce stătură la gând un pic, încercându-și aripele deasupra cuibului, doi dintre lăstuni se hotărîră, pornind, într'un noroc, cu dătătorii zilelor lor de a dreapta și de a stânga.

Ajunseră cu bine la gard. Intâiul popas. Iși ciugulіră aripele nițel, și apoi, într'un sfîrîit de aripi, svîrrr! se avântară în văzduh, călăuziți spre cuiburile cele noui.

Ce bucurie pe toți patru, când se văzură ajunși la liman!

Iar bunii părinți se întoarseră după cei rămași; momindu-i și pe ei la sbor, pornind, cu mici popasuri, ducându-i ast-fel spre celăl'alt cuib nou, clădit sub streașina de stuf a unui bordeiu.

Din clipa aceasta lăstunii începură să-și caute singuri de mâncare, repezindu-se, uneori, pe la vechiul cuib, unde îi aștepta rândunica cu ciocul plin, de par'că ar fi rămas tot puișorii pirpirii și golași.

Iar apoi, după ce înghițeau merticul, într'un sbor și-un piruit vesel, se pierdeau în înaltul cerului cu ea alături.

Norocul

Norocul

I.

Nenumărate sunt minunile cu care făuritorul tuturor lumilor a dăruit și dăruește noroadele, de când lume-i lume, cum tot atât de multe și fără de sfârșit sunt și ispitele și întreg noianul de încercări de cari se isbește la tot pasul și cu care se frământă făptura mâinilor divine în întregu-i vac.

Și dacă unele ființe sunt mai tari de îngeri, cum se zice, și mai stăpâne pe ele, și își păstrează neîntinată menirea lor pe lume, scăpând tefere din toate încercările, — altele, obrocite par'că de necuratul, își pierd capul de-a binelea și se dau învinse, prăvălindu-se în genuna răului cel a toate înghițitor.

Că omu-i om și că mintea îl cârmuește, da-

că-i cu minte, așa e; dar, iarăș câți cuminți sânt în stare să țină piept poftelor fără saț ?

Că odată prins în vârtej, nu mai e chip de scăpat: o poftă chiamă pe alta și amândouă altele, sumedenie de patimi, ce dau gata sufletul, arzându-i aripile în para mistuitoare a lăcomiei...”

De astfel de gânduri și de altele, asemenea lor era hărțuit un biet negustor, dinainte vreme, căruia nu-i mergeau daraverile prea rău, dar nici că-l dădea binele afară din casă, nu putea să se plângă.

Azi una, mâine alta, îi cădeau pe cap tot soiul de isbeliști, ba ne mai biruind s'aducă cutare soi de marfă cu mare căutare pe piață, ba stricându-i-se altele prin rafturi și lăzi, în așteptarea mușteriilor.

Așa că, pagubă după pagubă, și câștig din ce în ce mai slab, întovărășit de un crunt chesat, ce venea după câțiva ani de sărăcie; iar pe deasupra mai fiind împovărat și cu o casă de copii, omul nostru prinse a pune la inimă, azi nițel, mâine mai mult, până se luă și el de gânduri și nevastă-sa.

Și mistuiți și unul și altul, de nesomn, se luau la sfadă în puterea nopții:

— Ce ne facem bărbate ?

— Ce crezi și tu femee...

— Păi eu, ce să crez, ca un cap de muiere ce

sânt îmi dau cu părerea mai bine să tragi obloanele și să pui drugul la ușe.

— Le-om trage, dac'așa-i voia lui Dumnezeu !

II.

Ca să-și mai iasă din cumpăna aceea de gânduri, omul o luase într'o Duminică spre biserică, să-și mai răcorească sufletul, umblând agale, cu copiii de mână.

La o răscruce, ca din pământ, îi eși în cale un cerșetor spunând:

Dați să vi se primească
In împărăția cerească,
Unde merge bun și rău
In fața lui Dumnezeu.

Iar negustorul scoase o frântă de lățcaie, miluind pe calic, și dând să treacă mai departe.

Dar nevoiașul de colo:

— Bogdaproste ! Să ți se primească ! Că ești suflet bun și pentru binele ce-l faci, bine o să ai !...

Negustorul se întoarse spre ciudatul cerșetor; iar acesta fără să-și piardă cumpătul:

— Nu te minuna că ți le spun toate pe șleau;

că știu bine că ai îndurat multe, dar că vei îndura și mai multe...

Omul nostru să se crucească, iar trențărosul adaose:

— Eu sânt ursita, norocul tău. Și de aceea rogu-te să-mi spui: când vrei să fii fericit, acum la tinerețe, sau când vei fi spre scăpătatul vieții?

Negustorul se înfioră și, după un pic de codeală, spuse:

— Păi, acum sânt sdravăn și biruesc ușor!... Mai bine să fiu liniștit la bătrânețe!

— Amin!! — închee norocul omului și cât ai clipi și pieri, de par'că nici n'ar fi fost.

Negustorul se închină cu evlavie la biserică, mai venindu-și în fire și mai plin de nădejde, se întoarse acasă...

Când colo, în preajma casei, un svon de jale îi tăie inima; iar când s'apropie își zări casa, cu prăvălie cu tot, mistuită de un pojar năprasnic, căzut ca din senin pe casă; iar nevastă-sa își frângea mâinele în bătătură.

— Pacoste mare, a căzut pe capul nostru! Ce ne facem acuș?

Iar omul nostru își întări bărbătește tovarășa vieții, strângându-și copiii la piept:

— Averea noastră uite-o colea, întreagă, întregulită!

III.

Și cum rămaseră săraci, lipiți, neavând nici ce, nici după ce să bea apă, durară o bucată de vreme oploșiți sub acoperământul unui suflet milostiv.

Nu puteau însă s'o ducă așa multă vreme și într'o bună zi, după ce prinseră ceva parale din vânzarea ogrăzii și cu câteva țoale și boccele în cârcă, porniră în lume.

Merseră ei ce merseră, mai pe sus, cu vre-o droșcă pe drum, și mai abitir apostolicește, purtând copiii în brațe, rând pe rând.

Pe la nămiază, a doua zi, arși de pâcla soarelui fierbinte de vară, și osteniți, ca vai de ei, colbăiți de sus până jos, mulțumiră cerului când li se ivi în cale o fântână în mijlocul unei rariști de duzi, răcorindu-se cu apa lim-

pede și tolănindu-se la umbră, să-și mai deschee oasele.

Omul adormi greu, arătându-i-se în vis felurite vedenii, care de care mai năpraznice, și trezindu-l bubuitul cumplit al tunetului și țipetele copiilor.

Nevastă-sa însă, nicăeri. Cel mai răsărit din copii îi istorisi plângând cum, tocmai când dormea el, poposise un chervan boeresc pe marginea șoselii, cum boerul din chervan i-a cerut femeei să-i aducă un urcior cu apă, și cum în clipa când mama lor întindea urciorul, au și înhățat-o doi inși, ridicând-o în chervan și p'aci ți-e drumul, în goana mare a celor opt cai, astupând țipetele femeei cu chiotele și hăulirile surugiilor.

Bietul om își plecă fruntea-i îndurerată, murmurând o rugăciune, mângâindu-și și desmerdându-și odraslele și întinzând-o la drum într'acolo, unde pierise chervanul cu răpitorii neveste-si.

Și iar bătu cale multă, ducându-și copiii de mână, până ce ajunse la hotarul țării, o apă de munte ce putea ca să fie trecută în vad, călcând binișor, din piatră în piatră.

Băiatul cel mare, mai sprinten, o luă înainte, fără să-l mai aștepte, sărind ca un pisoi din piatră'n piatră; iar el când era gata să pornească cu cel mic în brațe, cel pornit sin-

gur călcă greșit și bâldâbâc! într'o hârtoapă, începând să țipe cât îl lua gura.

Ingrozit omul își lăsă povara iarăș pe țărm pornind în josul apei în căutarea celui luat de vâltoare.

Dar par'că era un făcut, pierise băețelul fără de urmă și geaba alergă el trecându-l nădușelile, că nu isbândi nimic.

Plângând ca un copil și smulgându-și părul se întoarse, după vre-o jumătate de ceas, la locul de unde plecase. Acolo, altă isbeliște: celălalt copil nicăeri.

Cu inima friptă, cătrănit, ca vai de capul lui, bătu cărările codrilor, întrebând ici și colo, ba pe câte un cioban, ba pe vre-un ostaș de straje, la hotar, fiindu-i de-a surda toată casna.

Țipă el, îi strigă pe nume și plângând de să înmoaie și pietrele și inimile fiarelor sălbatice, în durerea lui de părinte și de soț urgisit, fără să isbândească nimic.

Ajunse ca o stafie de atâtea chinuri și plânsete, și, încuindu-și jalea în el purcese din țara aceea afurisită în care i se părăduise și familie, și casă, și tot.

IV.

Umblă ca vai de el multă vreme, îndurând multe necazuri și ponosuri de unul singur,

destui ani până ce nimeri, ca un calic trențăros ce ajunsese, văcar la una din cirezile împăratului din țara aceea.

Și mâncă el multă vreme pâinea aceea amară, fără să mai aștepte nici un bine de nicăeri, ca un suflet ticăit ce ajunsese, îmbătrânit înainte de vreme și fără pic de încredere în nimeni.

Ce nu se petrecea în bietul lui suflet ! Câte gânduri desnădăjduite nu-l forfecau noaptea, ucigându-i odihna și cărăbănindu-i pietre de moară peste trupul deșelat de muncă.

Se părea că era altul, cu desăvârșire altul, negustorul cinstit, cu vacul lui d'odinioară și care n'avea nici în clin, nici în mânecă cu el, cestălalt, văcarul, cu pieptul spart de atâta „ța! boală! hui da! nea! — cu care, din crăpatul zorilor și până'n noapte, o dura d'atâția ani. Iar când pica, răpus de osteneală și de atâta vânturare de gânduri, îi colindau prin somn ființele pierdute fără urmă, silindu-l cu glasurile lor să se trezească brusc, dându-și seamă că iar visase...

In cele de pe urmă, peste obida lui necurmată se așternu un fel de alean dulce, din care nu lipsea nădejdea că, poate, cine știe când, pe lumea cealaltă...

Iar un glas din fundul cugetului, i-o tăia scurt :

— Nu, mai curând! Mai e o nădejde!

Păscându-și așa vitele pe un tăpșan smăltat în flori, se pomeni într'un după prânz, cu o ceată de slujitori împărătești cari întovărășiau pe doi flăcăi chipeși, învestmântați numai în mătase și fir de aur și de argint.

Slujitorii îi făceau semne, că să se dea la o parte din calea vlăstarelor împărătești, iar unul din prinți văzând liniștea unchiașului acesta cu chica albă colilie, se dete în vorbă cu el.

Și din una într'alta, bătrânul care nu știa tocmai bine graiul țării aceleia, dând-o pe graiul lui de baștină, încremeni auzind și pe coconul împărătesc că vorbește ca și el în acelaș graiu.

— Da' de unde știe măria ta să vorbească în graiul ăsta ? — cuteză el.

Tânărul se codi o clipă, apoi:

— Păi, să vezi moșule, noi nu suntem d'aci, din țara asta, nici feciorii împăratului nu suntem, ci sântem doar crescuți la curtea împăratului, ca și mama noastră care a fost scăpată din mâinele unui proclet de negustor și adusă la curte ca să privegheze creșterea singurei copile a împăratului !

Pe măsură ce tânărul înainta cu povestea, ochii văcarului se umezeau de lacrimi, până ce, în cele din urmă apucă și el să înșire cum și-a pierdut soția și copii, smulgând un strigăt din gura tânărului:

— Tată ! tu ești tatăl nostru !

Și îmbrățișându-l chemă și pe fratele său, amestecându-și lacrămile câte și trei și ducându-l la curte, îi istorisiră și bătrânei lor mame toate, din fir până'n ață, durând cu toții traiul liniștit, acolo, amintindu-și câte odată de cele prevestite cu atâția ani în urmă de norocul lor...

Pasărea cu ciocul de fier

Pasărea cu ciocul de fier

Dela o vreme se cuibărise'n lume setea de trândăvie și de lene fără de saț; de tot să fi dat multul cu multul ca să întâlnești vre-un suflet neotrăvit de pecinginea sărăciei. Că mulți din cei ce munceau cu poftă mai înainte prinseră să moțăe pe lavițe și pe sub cotloane, așteptând să le vie toate, mură'n gură, de-a gata, vorba ceea — întinde-te masă, strânge-te masă, că eu mă'ndop și de nimic nu-mi pasă !

Unul din cei prinși de boala leneviei era și Zaharia Melinte, gospodar chiabur din Pătrăuți, veche așezare moșnenească de pe Argeș.

Ce-i veni lui, când îi veni, că într'o bună zi, se pomeni nevastă-sa cu el, în loc să plece spre ogoare, se oploșește sub prichiciul vetrei, că se pornise o lapoviță și-i era frig, nevoie mare.

— Ce nu te duci, omule ?

Iar el, pâcâind din lulea:

— Nu femee; să se mai ducă și alții...

Și ea, cam toantă din născare:

—Bine faci, stai și te odihnește.

Și se așternu Melinte al nostru pe hodină. Și stă el o zi, stă el două, stă și nouă, până ce și muerea, cât era de'ntr'o ureche, se luă și ea de gânduri:

— Bine, bărbate, tu stai; da'ale munci cine să le facă ?

Iar omul, cu năduh:

— Lasă să le mai facă și alții și să-mi mai vie și mie de-a gata că și boerii stau și le vin toate la picioare. Iac'așa vreau și eu să le capăt toate plocon !

— Așa să fie, bărbate, dacă zici tu, mai îndrugă femeea.

Și-asta le-a fost ciondăneala. Că ce voia omul, aia făcea și se'nfipsese, cloșcă, în vârful așternutului, tot jinduind după ale bunătăți să-i vină în picioare.

Și stă el, omul, până ce i se face lehemete și lui de stat; însă de așteptat, tot aștepta, el știa ce. Intr'un fapt de seară, tocmai când robotea prin tindă, numai ce se pomenește muerea cu un fin, lingurarul satului lângă ea:

Da' bărbat'su, de dincolo:

— Ce-i Stanco ?

Și femeia i se și arătă în față:

— Uite a venit finu Lache și se roagă să-i împrumuți până mâine măgărușul nostru, că'n crăpatul zorilor ni-l și aduce și c'un plocon pe deasupra.

— Bine, Stanco, dă-i-l... Spune-i numai să fie mai cu milă la încărcătură, să nu-l dăuleze că-i măgarul fraged, și-i păcat de Dumnezeu...

Și ce mai tura-vura, femeea a dus pe țigan în coșar, de și-a luat măgarul și s'a dus apoi în treaba lui.

Da' țiganul viclean n'a vrut să spună ce și de unde avea de adus și 'n puterea nopții, a pornit cu măgărușul, încolo-hăt, departe, la niște măguri, unde auzise el, din bătrâni, că joacă noaptea flăcările peste o comoară.

Cum priponi măgarul mai la o parte se așternu pe treabă, cu cazmaua, scormonind țărâna și adâncind o groapă, în fundul căreia casmaua se isbi de o sinie mare de aramă, ca și cazanul pe carel acoperea.

Iar când ridică sinia în sus, lui Lache i se păru că aiurează, când văzu câtă mi-ți mai cazanul plin până'n buze cu galbeni grei, zimțuiți și lucitori, de mai să zici că nu stăteau, în fundul pământului de cine știe când, că par'că abia de eri-alaltăeri fusese îngropați.

Ne mai săturându-se să se uite la ei, vedea stele verzi tot luând purcoaie de galbeni și în-

desându-i în cei patru desagi, aduși de-acasă.

După ce-și umplu sacii-ochiu, îi cumpăni de măgar, câte doi de fiecare parte a samarului și despriponindu-l era gata să plece.

Da' lacom țiganul și unde nu putea goli tot cazanul dintr'o dată, îl acoperi cu sinia și începu a cărăbăni pământul d'asupra, ca să astupe groapa și să nu se mai cunoască locul comorii.

Insă în graba lui, cum trăgea pământul cu casmaua, numai ce se pomeni deodată durr! că se prăvălește malul întreg peste el, îngropându-l cât ai clipi.

Iar măgărușul, speriat de vuetul malului surpat țușt! ca din pușcă, acasă.

Când se pomeni toanta cu măgarul în bătătură sberând să-i deschidă, ca să intre în coșar, se plezni cu palma peste gură când văzu tăgârțele din spinarea lui...

Și năvală la bărbat'su:

— Hai scoală — îi vorbi — că ne-a trimes finul Lache ploconul, da' nu-i plocon țigănesc, ci-i plocon d'ăl boeresc...

Se sculă cu chiu și cu vai și leneșul nostru și intră în coșar. Când deslegă gura desagilor, i se păru că-i pe altă lume; iar când își înfundă mâinile până'n coate în galbeni, se cruci și legând frumușel sacii la gură:

— Stanco hăi, tu să nu pui mâna'n saci că te mușcă până la sânge jigăniile din ei... Așa plocon ne-a dat țiganul, nu l'ar mai răbda Dumnezeu să nu-l rabde!

Toanta se închină și ea, încremenind o toană cu mâna la gură, uitându-se cum se canonea bărbat'su, care uitase și de somn și de tot și se căsnea să care sacii în casă unul câte unul, că erau grei, nu jucărie, dosindu-i bine sub pat...

Așa că leneșul pricopsit tocmai prindea să-și facă socotelile, cum să le 'ntocmească bine toate luând-o puțin rara p'afară din sat, ca să mai scape de câra nevesti-si.

Cum se nemeri tocmai atunci să treacă prin sat un olar cu căruța plină de oale de tot felul și care de care mai frumoase și mai încondeiate.

Iar Stanchii plăcându-i oalele ce-i dete în gând?

— Omul lui Dumnezeu ia vino'ncoa!

Și clintind cu anevoință un sac cu galbeni și arătându-i-l:

— Uite ia-l, ți-l dau să ne scapi de el, și de jigăniile din el, dacă mă lași să-mi aleg oalele pe placul meu!

Iar olarul, când băgă mâna'n sac, Stanca de colo:

— Aoleu, vai de păcatele mele scoate mâna

să nu te'nhaţe jivinele să mai dăm şi d'altă belea!

Omul văzând ce-i în sac şi mai uitându-se un pic la femee şi'nţelegând cu cine are d'a-face:

— Ce să mai alegi oale, iaca ţi le dau toate să-ţi umpli casa cu ele, iar eu în schimb îţi car jigăniile d'acilea.

Toanta să-şi iasă din sărite de bucurie şi nu alta. Şi se apucă să aşeze oalele prin cue şi pe blide, pe toţi pereţii, iar olarul, cu sacul cu galbenii sub coviltirul căruţei, dete bice cailor şi s'a dus în calea lui.

Mai într'un târziu, când se întoarse omul nostru acasă, să nu-şi creadă ochilor, când văzu pereţii înţesaţi cu oale şi blide.

— Da' ce-i ulcelăria asta pe noi ?

Iar Stanca chihotind de veselă:

— Ia am dat peste un prost de olar şi i-am tras o păcăleală să mă ţină minte !...

Iar Melinte, cu inima îndoită ştiind-o ce-i poate pielea:

— Spune iute cum l'ai păcălit ?

Iar Stanca, biata de ea:

— Am măritat unul din sacii cu afurisenia aia de lintiţă, că-mi era frică să mă şi apropiu de pat, ca să nu mă muşte şi el mi-a dat un car de oale... Hâ ! hâ ! că bine l'am mai păcălit.

Il cam trecură năduşelile pe pricopsitul cel nărăvit la boerie şi procopseală fără de muncă. Văzând însă că sacii ceilalţi se aflau la locul lor îşi puse în gând să întoarcă şurubul altfel:

Fără zăbavă, chiar a doua zi, demânecatele, o chemă pe nevastă-sa şi-o dăscăli:

— Femeie deschide-ţi bine urechile şi ia seama ce-ţi spun: eri, când m'am dus printre ogoare, d'aia am dat fuga iute acasă, c'am aflat că astăzi va să sosească pasărea cu ciocul de fier, care cum ne-o vedea şi dă busna peste noi, şi ne face chisăliţă !

— Vai de maica noastră ! !— începu să se văicărească femeia.

Iar el adaose:

— Ai răbdare că noi, ca să scăpăm cu faţa curată, uite ce-o să facem: ai repede în fundul grădinii şi să săpăm câte o ascunzătoare, ca să nu dea gaia peste noi.

Numai decât se aşternură pe treabă, fiecare săpându-şi câte o boşcă adâncă, într'una intrând iute toanta, iar Melinte îi puse deasupra o piele întreagă, de bou, tăbăcită, bună de tăiat opinci din ea. Iar deasupra presără grăunţe şi numai decât tăbărîră pe piele să ciugulească porumbeii vecinului. Şi cioc ! cioc ! de-o petreceau fiorii pe cea din groapă.

Iar omul nostru către toantă:

— Nu te mişca acolo, că pasărea a şi venit la tine !

Şi apoi se duse după coşar unde săpă o altă groapă, în care piti sacii cu galbeni, astupându-o frumuşel. După ce avu de grije să pue şi în chimir cât socoti că-i trebue ca să trăiască în seul lui, ducând viaţa boerească, cum dorea.

Iar încolo, pe înserat, se vâră şi el în hruba lui şi către toantă:

— Ai să eşim, că d'acuş s'a dus pacostea... Ei noroc c'avui sacii ăia cu lintiţă, c'am momit cu ei pasărea cu ciocul de fier care i-a luat cât ai clipi şi p'aci ţi-e drumul ! Uite vezi ? colo, pe sub norişorul ăla alb, o pată neagră, p'acolo s'a dus !!

— Ihî ! — făcu toanta, uitându-se'n soare.

Şi aşa a rămas omul nostru stăpân pe comoară.

Povestea stelelor

Povestea stelelor

Din cine ştie ce depărtări veneau să vadă minunea. Nu se mai pomenise aşa ceva nicăiri. Se strângea lumea umilă, pâlcuri, pâlcuri la fereastră. Incremeneau cu toţii, uitându-se la icoanele isvodite de copil.

Şi nu mai puteau de milă văzându-l ce slab şi pirpiriu era.

Iar micului Arghir nu-i păsa de cei ce se înglodeau la fereastră, ca să-l vadă zugrăvind.

El era nespus de fericit că învăţase dela Moş Gavriil meşteşugul zugrăvitului. Şi zugrăvea cu drag, spre bucuria celui ce îl culesese de pe drumuri.

Meşterului îi tremura acum mâna şi-i lăcrimau ochii, de bătrâneţe. Şi-i sălta inima văzându-şi puiul, copilul lui de suflet, ajuns

meşter mare, cu toate c'abia împlinise treisprezece ani.

Iar mulţimea, în piaţă, cumpăra icoanele zugrăvite de copil, de par'că ar fi fost zugrăvite de cine ştie ce meşter vestit.

Se dusese vestea despre Arghir, micul zugrav, prin toate mahalalele... Iar orice bun creştin ţinea să aibă în casă, măcar chipul unui sfânt, eşit din mâna copilului minunat.

Meşterul Gavriil nu mai putea de bucurie văzând bănăritul adus de icoanele zugrăvite de piciu.

Iar lui Arghir nu-i stăteau mănuşiţele albe nici o clipă... Bătrânul meşter nu-şi mai dădea osteneală nici barem să-i dea „grundul"

cenuşiu pe tabliile de lemn pe care zugrăvea băiatul.

Şi îşi vedea tihnit de slăbiciune, la o cârciumă din apropiere.

Matosit, se întorcea noaptea, bâjbâind pe întuneric şi deabea nimerind mindirul, pe care se cuibărea, bodogănind cuvinte fără şir, nedeslușite de Arghir, care îşi avea culcuşul pe lada lui cu icoane.

* * *

O iarnă grea, plină de omăt, cum de mult nu se mai pomenise, îl silea pe meşterul Gavriil să-şi aducă aminte tot mai des de tâlcuri biblice.

— N'a zis Mântuitorul — mormăia el — ...luaţi şi beţi, c'acesta-i sângele meu, al legii celei noui, ce se varsă pentru voi şi pentru mulţi alţii, spre iertarea păcatelor ?...

Şi închinându-se, cucernic:

— Ierte-mi-se şi mie, păcătosul !

Uneori, luat de patimă, uita cu desăvârşire de băiat.

Iar Arghir, după ce zugrăvea din zori până'n noapte, se tologea şi el pe lada lui, flămând deseori, dârdâind de frig.

Dar în preajma sărbătorilor Crăciunului bătrânul se mai încumese ca să mai stea şi el locului, la făcutul stelelor. Tăia din scându-

rică spetezele pe care le netezea cu un cosor, le prindea apoi cruciş, legându-le cu sârmă, şi la urmă întindea foiţa de hârtie albă, încropind stea după stea.

Nu uita nimic bătrânul. Nici mânerul pentru purtat, nici locul pentru lumânare şi nici rotogoalele mărunte pe care le prindea pe o aţă şi le agăţa pe colţurile stelelor.

Iar micul zugrav, cu părul bălai, numai cârlionţi, şi cu ochii mari, obosiţi, ca şi acei ai îngerilor din icoanele lui, Arghir lua stea după stea, împodobindu-le pe toate cu chipurile scornite de mintea lui de copil minunat.

Ii umbla mânuşiţa, sfârlează, ro-

tunjind din albastru capete şi aripi de îngeri, apoi văgăunile ochilor, împlinind cu roşu locul gurii şi luminile ochilor şi picurând puţin gălbuiu în jurul frunţilor şi auriu în viţele de păr şi în rotogolurile galbene, — nimburile de pe capetele cereşti.

Nu dădea greş nici cât negrul sub unghie. Atât de frumos înflorea capetele razelor mari şi mărunte, cu aur, neuitând să picure câţiva stropi şi pe rotogoalele ce tremurau pe aţă.

Ii aluneca mâna fără încetare, cu o iscusinţă ce îl uimea şi pe el uneori. Atunci din ochii lui frumoşi ţâşneau scântei, ce sclipeau, înfricoşindu-l pe unchiaş, care îşi lua tălpăşiţa spre han, închinându-se şi spunând tuturora :

— De-a minune cu Arghir al meu ! Nu ştiu ce se întâmplă cu el ! Că, ce iese din mânuşiţele lui, nu-i lucru de om !...

Se închinau toţi, când l'auzeau, că îl ştiau pe copil tăcut şi frumos ca un înger picat din cer.

Unii îşi dădeau cu părerea că-i un trimis al Mântuitorului, ca să întoarcă lumea păcătoasă la credinţă. Alţii ziceau c'ar fi şi el un sfânt, pus să îndure trai de om ca toţi oamenii...

Unii, una; alţii, alta. — Nimeni însă nu descâlcea taina.

Copilul minunat ticluia ziua în culori, ce i

se arăta noaptea, în vis. Le ţinea minte toate. Şi nu dădea pe faţă nimic, nimănui. Că, pasămi-te, cine îl lăsase în plata Domnului, când l-a cules meşterul Gavriil de pe drum, nu era cu cugetul împăcat. Sufletul acela muşcat de mustrări amarnice de cuget, se apropia cu rugăminţi şi pocăeli în chip de duh, de culcuşul micului oropsit.

Iar cete de heruvimi şi serafimi, învăluiţi în puful de aur al sburătoarelor dumnezeeşti, roiau în jurul făpturei curate asupra căreia se coborîse harul divin.

Arghir tot ce vedea în vise, punea a doua zi, din văpsea, pe icoanele şi pe aripele stelelor înfrumuseţate de el.

Se iveau, ca prin farmec, toate clipele din viaţa Mântuitorului, fără să lipsească nimic, deşi n'avusese cine să îi spună şi nici să îi arate ceva. La mijloc, staulul din Betleen se lămurea pe de-a'ntregul: ieslea cuprinsă în lumină vie şi pruncul, cel mult vestit de proroci, înfăşurat în scutece, tivite cu raze cereşti; Maica Domnului alături de cuviosul Iosif, tezlarul din Aritmatheia, şi cetele de îngeri ce sburau în svon de cântări de-asupra cuibului minunii, înălţând slavă pruncului celui fără de asemănare. Până şi bietele cornute din staul păreau încremenite, cu priviri uimite, îndreptate spre ieslea lui Isus.

Nu lipsea nimic.

Totul se încopcea, cetluit ca la poruncă, din pensula copilului minunat.

Lui i se năzărea că-i sub aceiaşi putere nevăzută, ca şi în vise, simţindu-se îndemnat să zugrăvească mereu, în neştire, de par'că nu ar fi fost el, iar mâna alerga ca o pasăre vrăjită pe aripele stelelor, picurând din pensulă stropi de culoare ce prindeau viaţă...

Pe înoptate, când se oprea, cuprins de o tremurătură, stătea ca înlemnit câteva clipe, cu privirea dusă, cu mâinile reci ca un sloiu de ghiaţă, fără să mai zărească nimic, aiurit de lumina ce-i juca înaintea ochilor mereu.

Se desmeticea la auzul unui fâlfâit uşor de aripi ce pierea pe gura vetrei fără foc.

* * *

Moşul nu-şi mai bătea capul să deslege taina. Şi, mereu ameţit, uita deabinele pe Arghir, lăsându-l în coşmelia-i rece, fără nici de unele.

Infăşca în zori, sarcina în cârcă şi o lua agale, ca un moşneag ce era, spre piaţă.

Stelele zugrăvite de copilul binecuvântat, se vindeau ca pâinea caldă, că nu mai prididea moş Gavriil să vândă câte i se cereau.

Le cumpărau copiii că se dusese vestea că's făcute tot de un copil ca şi ei, însă înzestrat cu darul lui Dumnezeu şi spuneau toţi că stelele zugrăvite de Arghir sunt purtătoare de noroc.

Mai mari și mai micuțe, stele cu douăsprezece și cu opt raze, toate sburau par'că, de rămânea unchiașul cu gura căscată de bănetul câștigat.

De voe bună se înfunda prin câte o cârciumă înecându-și bucuria deverului în fundul ulcelii...

In vremea aceasta Arghir dădea zor, să isprăvească tot ce avea de lucru. Nebăgând în seamă frigul ce-l înțepenea uneori pe laviță, cu mâinile ca ghiața, el zugrăvea mereu, stăpânit de o putere ce-l insufla și-i înzecea dorința de-a sfârși.

Incheie tot maldărul. Mai rămânea, în seara de Ajun, numai o stea de zugrăvit. Steaua lui — cea mai mare și cu raze mai frumos meșteșugite de bătrân.

De-abia mai ținându-se pe picioare de prăpădit ce era, adus în spete d'atâta trudă, prinse inimă și își zugrăvi steaua.

Privirea, însă, i se păinjenise și deabia de mai deslușia văpselele unele de altele. Mâna, însă, par'că îi era fermecată. Nu se mai oprea, de îndată ce prindea să aștearnă măcar o linie.

Pe la aprinsul luminilor, când întunericul își întinsese aripele prin unghere, el zărea numai chipuri de îngeri ce căpătau viață sub pensula lui, și stăteau gata să sboare, orbindu-l aproape cu aureola în care le înfășura căpșoarele.

In acelaș timp lucra, punând colea o linie, dincolo un pic de vopsea, împlinind chip după chip de îngeri, ce se desprindeau de pe țiplă, gata să prindă aripă și să sboare molcum spre el.

Zărea îngerii sburând și înfiorat de fericire îi și auzi cântând într'o armonie stinsă, de paradis.

Apoi năpădit deabinele de întuneric, nu mai zări decât aur, aur mult, orbitor... Și la urmă beznă adâncă, de nepătruns.

Cele două săptămâni ale colindului, sburară ca două clipe. Venise cea din urmă seară a strălucirei stelelor şi a domniei lor pe pământ.

Cele de pe firmament îşi vedeau de cale, cum erau duse pe cărările păcii şi cele purtate de îngeri vestitori ai minunei minunilor.

Noaptea era stăpânită de svonul străvechei poveşti, iar făcliile văsduhului aruncau sclipiri de înţelegere celor de pe pământ.

Pe întinderea albă a drumului stele călătoare, — unele mititele, de abia întinzând o dâră de lumină pe chipurile colindătorilor; altele mari, împrăştiau dungi mari, luminoase, aşa că, de departe, se zăreau pretutindeni numai stele — lumini roşiatice, sau galbene, jucăuşe pe nămeţii aţipiţi, de abia zgâlţâiţi din somn de câte o vânzolire a crivăţului.

Câte trei, sau câte patru inşi pe lângă fiecare stea, micile cete se întâlneau, înfruntându-se şi aruncându-şi, în treacăt, priviri piezişe:

— A noastră-i mai frumoasă!
— Ba a noastră, că are opt raze!
— A noastră-i de la Arghir!
— Voi s'o închinaţi!
— Ba voi!
— Băă!
— Care-i ăla?

Cât ai clipi stelele se repezeau una 'ntr'alta,

ciocnindu-se până ţâşneau scântei, învăluindu-le vâlvătaia pe amândouă şi luminând troenii câteva clipe.

Toate stelele colindau, se întâlneau... Cele mărunte se aplecau, închinându-se celor mari şi îşi vedeau apoi de cale. Dacă nu se închinau se luau la harţă şi se ciocneau cu ele. Cele biruitoare porneau mai departe, străbătând noaptea, oprindu-se ici, oprindu-se pe colea, pe la ferestre de palate, sau prin tinde şi prispe de coşmelii — vestind pretutindeni minunea cea fără de asemănare.

* * *

Nu mai o stea nu licărise în noapte nici odată. Stătea înţelenită în ungherul odăiţii afumate, în care nu răsbise încă vestea nopţii acesteia de pace şi de praznic al datinei.

Bătrânul zugrav îşi uitase şi el năravul. Işi priveghia copilul bolnav, a cărui stea încremenise cu razele fără lumină, în vreme ce alte stele eşite din mâna lui — stele mari, stele mărunte — treceau mereu pe la fereastră, aruncând o dâră de lumină înăuntru, par'că încercând să vadă pe zugravul lor, cum stelele cerului privesc pe ziditorul lumilor.

Bătrânul zugrav nu plângea, nu se văeta. Se ferea să şi suspine. Se silea să pară vesel, când deschidea ochii Arghir şi zâmbea, deşi

numai era nici un cărbune în vatră și nu mai avea nici lățcae în pungă.

Cu mâinile împreunate, ca pentru rugăciune, cu barba albă revărsată pe piept, Moș Gavriil pocăit, păzea somnul liniștit al copilului care n'avusese parte să-și poarte steaua. Părea un prea cuvios, desprins dintr'o icoană și coborît la căpătâiul unui înger adormit.

Nu mai auzea nimic. Nu mai simțea frigul, stând cu ochii duși în ochii ce se stingeau clipă cu clipă.

Deodată micul zugrav tresări. Se frământă în culcuș, se ridică în capul oaselor și după ce stătu o clipă așa, ascultând:

— Tată.

— Băiatu tatii !

Și arătând spre colțul întunecat:

— Steaua.

Bătrânul se ridică.

— Uite-o colea.

— De ce nu luminează ?

Unchiașului i se urcă un nod în gât, părându-i-se că se scufundă pământul cu el, când văzu ochii căscați ai copilului . Și, în neștire, apucă de pe poliță feștila de lumânare de la Paști, o aprinse și, ca un lunatic, s'apropie de pat și o puse în mâinile ce se întindeau după lumină.

Mânuțele arse de friguri se încleștară pe lumânare, ochii albaștri scânteiară uimiți si Arghir abia șopti, auzind un fâlfâit de aripi pe horn:

— A venit... Ai auzit, tată ?

Moșului i se umplură ochii de lacrimi. Iar când băgă de seamă că stă cu ochii ațintiți pe

cine știe ce, desluși la rându-i un fâlfâit de aripi.

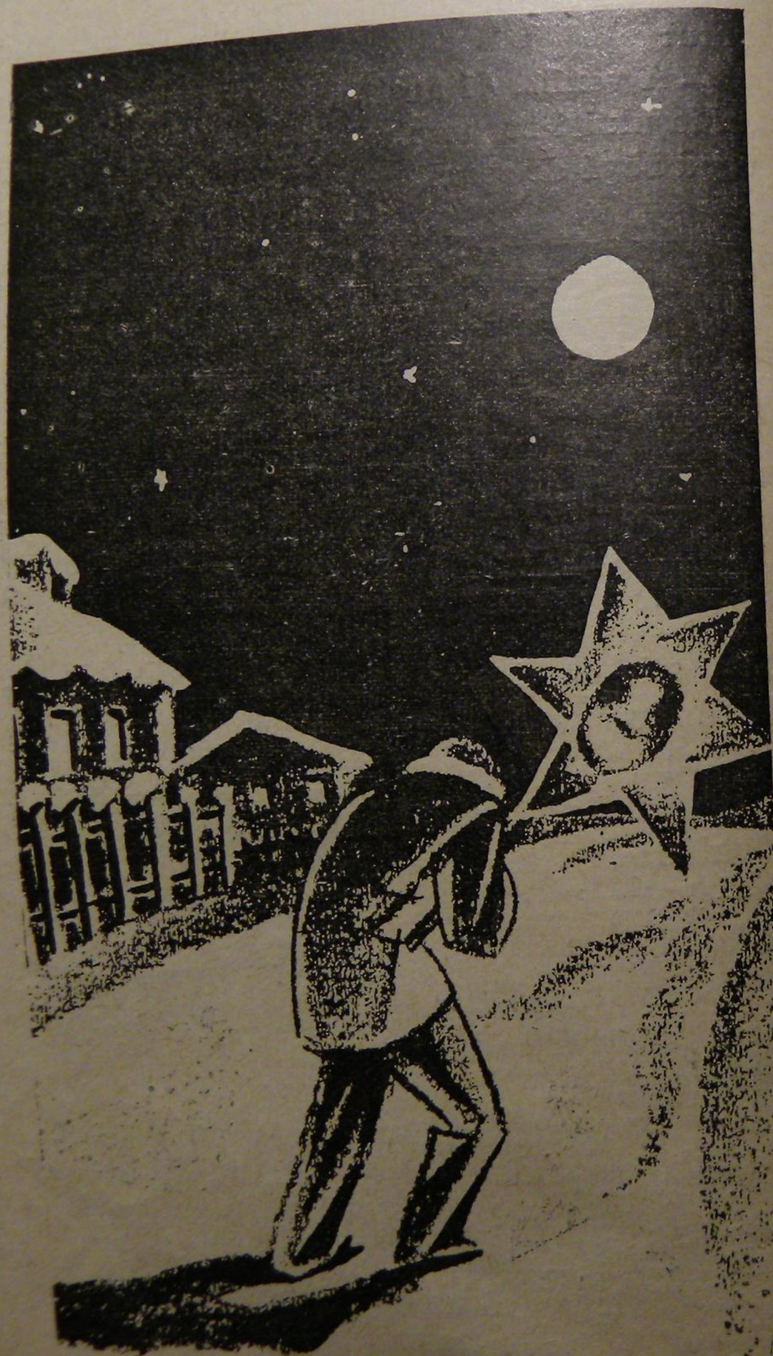
Și căzu lângă ladă, răcnind:

— Băiatu' tati! Arghire!

Se clinti numai flacăra lumânării din mâinile copilului. Incolo nimic.

Moș Gavril se ridică, îngrozit de uitătura sticloasă a copilului. Apoi, dumirit, își prinse capul în palme și stătu așa, înțelegând și neînțelegând par'că nimic.

Liniștit de par'că nu s'ar fi întâmplat nimic

apucă steaua copilului și ieși în curte spunând:

— Mulțumescu-ți, Doamne, c'ai pogorît și mi-ai luminat cugetul și sufletul. C'am rătăcit și besna iadului mă cuprinsese...

Niște vecine trezite din somn de răcnetele lui îl găsiră apucând-o prin mijlocul drumului, cu steaua neluminată. Iar o stea despică bolta nopții, tăind o dungă albă pe toată câmpia cerului.

— S'a milostivit cerul! — spuse una.

— L-a chemat Dumnezeu la el! — adaose cealaltă.

Și se duseră la căpătâiul celui ce râdea înainte în somnul lui, cu ochii deschiși, fericit că zărise lumina...

° ° °

Ion năzdrăvanul

Ion năzdrăvanul

Departe d'aici, peste nouă ţări şi mări, pe unde soarele n'apune nici odată şi pomii rodesc de câte două ori pe an, pe acolo zice c'a răzbit odată un viteaz d'al nostru.

Ion îl chema pe voinicul fără seamăn, care, după ce-şi încercase puterile cu toţi vitejii de prin părţile acestea şi îi dovedise pe toţi, şi-a luat ghioaca de-a spinare şi, călare pe un armăsar ce vărsa foc pe nări, p'aci ţi-e drumul.

A umblat el, a umblat până ce n'a mai dat de cale bătută de picior omenesc. Ajunsese, pasă-mi-te, la marginea pământului, tocmai acolo unde începe tărâmul celălalt.

După multă forfotă prin codrul în care era gura de unde răzbeai dincolo de lumea asta, a noastră, Ion şi-a priponit bidiviul într'un luminiş, voind să-şi taie cale singur prin desişuri.

Da' căluţul năzdrăvan, de colo:

— Stăpâne, nu te depărta de mine fără să ai ceva dela mine, ca să nu rămâi fără tovarăş. Iată căpăstrul meu.

Flăcăul luă căpăstrul, iar armăsarul adause:

— Cum vei avea nevoe de mine, bate din căpăstru şi eu sosesc într'un suflet!

Ion o luă rara, tăindu-şi cu securea cărare prin desişul ce-i îneca drumul şi îl astupa.

Merse el aşa, zi de vară până 'n seară, ucigând şi speriind jivinele ce-i ieşeau în cale şi chiuind un cântecel învăţat dela maică-sa:

„Frunză verde foi de nuc,
Dor mi-e mamă să mă duc
Peste deal, peste colnic,
Că nu-s degeaba voinic".

Iar codrul clocotea la glasul lui şi pe aripile vântului îi aducea un răspuns neaşteptat:

— Alelei! Pui de lele ce-mi eşti!

Şi mai încet:

— Aoliu! Mi se pare că ăsta-i Ion Năzdrăvanul!

Iar Ion al nostru chiui şi mai abitir, cercând tăişul paloşului şi răcnind vesel:

— Eu sunt şi-s venit pe voinicie! Cine vrea să se măsoare cu mine?

Codrul prinse a vueat avan, iar undeva, din

apropiere, clocoti ca din fundul pământului, un glas furios:

— Cine a 'ndrăznit să calce prin ţinuturile mele?

Ion nu-şi pierdea piuita cu una cu două, însă văzând c'a pus-o de mămăligă, şi-aduse aminte de căluţul lui.

Mai bine cu el, decât singur!

Nici n'apucă să scuture bine căpăstrul, şi se şi pomeni cu fugarul lui, spumă alături:

— Aşa-i, stăpâne, c'am avut dreptate?

— Văd şi eu c'ai dreptate — vorbi Ion. — Da' vorba-i că nu văd năpârca de zmeu să vie colea, să ne încercăm puterile.

— Ionică, Ionică — rosti un glas din preajmă, zău că mi-e milă de tinereţea ta... De ce să te dau pradă morţii?

— Nu-ţi fie milă, suflet blestemat! — se îndârji Ion — că nici mie nu o să-mi fie milă de tine.

— Dacă ţi-i vorba aşa — adause glasul — aidem să ne luptăm!

Şi ţin'te pânză, să nu te rupi!

Unde nu porni să bubue codrul năprasnic, ca în mijlocul uraganului, iar fulgere şi trăznete începură să brăzdeze bezna ce cuprinsese deodată pădurea. Şi în vreme ce se zgâlţâiau şi copacii prinşi ca de friguri, ce să vezi, măre Doamne?

Unde mi se arată câtă mi-ţi mai dihania cu

cap de om, dar cu trup și pântec de fiară sălbatecă, cu aripi năstrujnice și cu o gură clăpăugă, cât toate zilele de mare, pe care vărsa jeregaiu încins și nori negri de fum, de să-l înăbușe și mai multe nu pe viteazul nostru.

Pomenitu-s'a vreodată să piară viteaz, fără de luptă ?

Ion stătea zâmbind lângă armăsaru-i minunat care și el avea dar minunat suflând cu putere, potolind și stingând jeregaiul afurisit al zmeului.

Dacă văzu și văzu zmeul că nu-i poate face nici un rău voinicului, cu puterile diavolești, grăi :

— Văd că te poți măsura cu mine.

Cum vrei însă să ne încăerăm: să ne pălim cu durda, sau cu paloșul să ne tăiem ?

Iar Ion, înfipt:

— Ba, în luptă dreaptă, că e mai curată și dela Dumnezeu dată !

— Cum vrei ! — închee dihania.

Și se încinse lupta, pe viață și pe moarte între voinicul nostru și jivina spurcată, care izbuti odată să-l apuce pe Ion de mijloc, vârându-l în pământ până în brâu.

Iar Ion se arunca în sus, năpustindu-se pe zmeu și vârându-l în pământ până la gât.

Și până să prindă de veste zmeul ca să se ridice, Ion apucă paloșul și harș! îi și făcu gât roșu !

Ion încălecă apoi, pornind vesel spre marginea pădurii, unde se zăreau pietrele de hotar dela împărăția zmeului.

O țară întreagă, minunată, zăcea acolo, sub puterea hapsânului de zmeu, care, după ce ucisese pe împăratul d'acolo, vîrîse în temniță toată suflarea omenească, în stare să i se împotrivească și luase de soție pe fata celui ucis de el.

Viteazul nostru sparse lacătele temnițelor și dădu drumul lumii aceleia oropsite, să se bucure și ea de frumusețea luminei și a tuturor bunătăților ce dădeau din pământul acela blagoslovit.

Omenirea aceia, scăpată de pacoste, se ruga de Ion cel viteaz, ca să nu mai plece d'acolo și să se suie pe tronul cel fără de stăpân.

Iar Ion al nostru, ce să facă și el ? De voie, de nevoie, trebui să le facă pe placul oamenilor acelora, însurându-se cu fata împăratului și suindu-se pe tron, ca să împărățească peste ținuturile acelea binecuvântate....

Cu colinda

Cu colinda

De patru săptămâni o ţineau într'o repetiţie. Cum eşau dela şcoală, se întâlneau şi cu toţii se duceau la „repetiţie". Repetiţiile se făceau la Virgil acasă, într'o odăiţă rămasă neînchiriată.

In odaie nu erau decât două scaune, pe care şedeau şeful, Iancu, şi Virgil, ca stăpân al casei ce era. Ceilalţi se răzimau de părete, cu paltoanele pe ei, că era frig al naibii, şi Virgil şterpelea anevoie câte un lemn, două, d'acasă, de-şi mai îndulceau şi ei sufletul un pic.

Lucrurile au mers bine până la vacanţă. Bucăţile se ştiau toate pe de rost. Iancu, cu macferlanul gălbui pe umeri, cu braţele ascunse sub pelerină şi cu pletele ferchezuite bine, nu se putea ţine să nu le ia toate la rând, aşa cum trebuia să le cânte.

Ridica mâinile în sus, după ce cu ajutorul diapazonului, dădea tonul la toţi şi cu o mişcare hotărâtă le dădea semnalul. Când porneau în jos mâinile lui Iancu, băeţii începeau să cânte, iar mâna cu diapazonul bătea tactul necurmat, mai domol, sau mai repede, după fieşte care cântec.

Şi nimeni nu se încurca: cântec după cântec, toate eşau de minune.

Aproape de Crăciun când sunase sorocul colindului, băeţii se strecurau, unul câte unul pe rând, afară, ca s'asculte „cum sună". Şi Virgil era cel dintâi care se simţea dator să-şi dea părerea.

Cum intra, s'aşeza mohorît lângă uşe spunând:

— Păi bine, măi, tenorul secund abia dacă deschide ciocul, nu s'aude nimic; iar rebegitul ăla de Costică mai bine ne-ar lăsa în pace decât să horăe ca un buhai!

Şi către cel cu musca pe căciulă:

— Cântec e ăla la mine, mă ?

Costică, basul cetei, nu se lăsa mai prejos şi cătând înăcrit la Virgil, rostea cu un ton mai jos, ca de pe hornul vetrii:

— Taci băă! Vezi de tine mai bine! Că te luăm cu noi mai mult aşa, de florile mărului, că n'avem un'să ne strângem! Ce crezi că-i ceva de piţigaia de glas al tău de pisică nemâncată?

„Macferlanul" văzând că se încurcă iţele făcea pace:

— Staţi băeţi, mai cu binişorul! Las'că ştiu eu ce poate fieşcare...

— Aşa! Da-i vorba să ţii seamă de asta la împărţeală! — o luă repede Costică, în râsetele celorlalţi.

Şi după ce tuşea de câteva ori, mulţumit, dădea cu cotul vecinului, ca şi cum ar fi vrut să spue: „Il pusei iar cu botul pe labe!"

Băieţii râdeau de se prăpădeau. Le plăcea cum îl lua Costică peste picior pe Virgil, că prea îşi lua şi ăla nasu la purtare. Unde se adunau la el îşi închipuia că cine ştie ce-i de capul lui!

Da'ce, par'că ei nu ştiu că el punea la socoteală şi lemnele ciordite din casă şi p'ormă, moţ peste pupăză, tot el stătea poponeţ, la gura sobii... Şi par'că la nevoe, nu putea să se strângă şi la Iancu, că şi el îşi avea odăiţa lui unde îşi făcea lecţiile...

* * *

Toate au mers, cum au mers, până în seara de „Moş Ajun", când s'a întâmplat pozna.

Pe la aprinsul felinarelor băeţii cu toţii în păr, stăteau ca pe ghimpi. Numai Costică „basu" nu venise. Nerăbdători şi fără chef, umblau de colo până colo, ca lupii în cuşcă.

„Macferlanul” ca să-i mai înveselească, dădea drumul glasului cântând „Miserere” din „Trovatoare” cu o mână la piept și cu alta în sus și săltând în vârful piciorului, făcând pe tenorul dela operă, de-l ascultau ăilalți cu gurile căscate.

Da' se lăsase frig al naibii și dârdâiau cu toții. Virgil tocmai atunci nu făcuse rost de lemne.

Dela o vreme tăcu și Iancu și căzu pe gânduri. Apoi încheindu-și macferlanul:

— Toți aveți candel ?

— Toți ! răspunseră în cor.

— Dați-mi și mie care aveți mai mult, că am uitat să-mi iau.

Care de care se grăbi să rupă câte o bucată. Cât ai clipi, „macferlanul” se trezi cu pumnul plin.

Dar Costică nu mai venea, și băeții nu-și mai aflau astâmpărul, tropăind din picioare, ca să se mai încălzească. Insă toate erau degeaba.

Iancu, de colo, să-i mai potolească:

— Să știți, băeți, c'o să vie Costică cu încă un bas: l'aduce pe Lică, dela Sfânta Vineri, Să vedeți la ăla „pedale” !

— Bravo ! Ura ! strigară băeții.

Au mai stat ce au stat, până ce văzând că nu vine nici Costică, nici nimeni, Virgil fu de părere să plece, să treacă pe la Costică să-l ia.

Plecară, închinându-se cu toții și dând drumul glasurilor prin curte ca să-i audă surorile lui Virgil. Iar de aproape și de departe răsunau cântece de coruri, înălțându-se ca un svon de veselie și de voie bună al nopții acesteia de cântec și înseninare.

Băeții înlemniră cu urechile ciulite la un cor din apropiere. „Această noapte e pentru noi, cea mai frumoasă din sărbători” — răsună armonios înduioșindu-i. Numai ei nu cântau !

— Ce frumos s'aude basul ! — miorlăi un sopran.

Și ceilalți desmeticindu-se, o luară și ei la un noroc, intrând într'o curte. A eșit colinda ca vai de lume, însă erau și copii în casă, și când văzură licărind banii în mâna lui Iancu, nu mai putură de bucurie.

— Bună saftea, dar prost am eșit ! — încheie „Macferlanul”.

Și porniră mai departe.

Peste tot, încolo, își sparseră pieptul degeaba vreun ceas. Par'că era un făcut: ba „nu erau boerii acasă”, ba îi poftea „să vie mai la ziuă, 'ncolo” iar aiurea îi mai lua la goană câte un văljgan de slugoi, sau vreun dulău, de le băga spaima în oase.

Intr'alt loc eși unul din casă după ce i-a ascultat:

— Nu vă e rușine să veniți pe la oameni cu colindul și să urlați ca câinii ?

— Da' dumneata ce ești, dacă noi sântem câini ? — cuteză Virgil.

Și n'așteptară răspunsul. Cât ai clipi din ochi fură afară.

Colindară înainte și tocmai spre miezul nopții se pomeniră față în față cu Costică. Unde fusese, cum de le eșise în cale ?

Il primiră cu urale, să-l ia pe sus și mai multe nu, de bucurie. Că el par'că le mai dădea viață cu glumele lui.

— Ia mi s'a făcut milă de voi, unde-am văzut că vă ia lumea la goană ! — le spuse el așezat.

Nici Virgil, barem, nu mai crâcni o iotă. Văzuse și el că fără bas nu merge, chiar așa cum era Costică. Colindară într'un loc, însuflețiți. Le merse din plin.

— Mă, tu ai venit cu noroc — îi zise „Macferlanu" apucându-l de umăr.

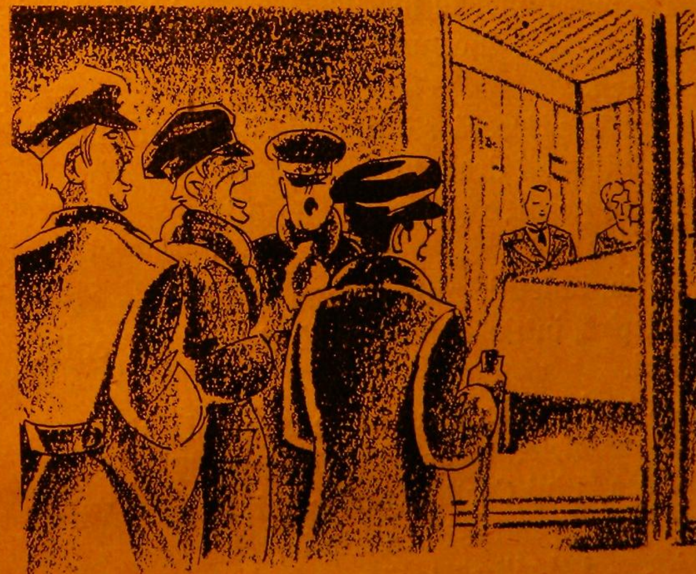
Iar băeții chiuiau.

— Ssst ! îi potoli Costică — și o luă dârz înainte, intrând întâi el unde știa că-i bine, că fusese p'acolo și mai an. Și colind după colind, cântec după cântec, sunară frumos, umplând încăperea largă de armonie și isbucnind afară acordurile glasurilor argintii. Par'că i-ar fi ascultat cineva cu drag, par'că îi asculta și

noaptea aceea plină de cântec și înseninare. Și se ascultau și ei.

* * *

După ce isprăviră cu colindul, începură raita prin cunoscuți. Intr'un loc, după ce se mai desmeticiră din gerul de afară și după ce

glasurile li se mai înviorară cu un ceai, cântară tot ce știau, din tot sufletul. Intr'un salonaș de alături îi ascultau oaspeții, iar în pervazul ușii stăteau două fete măricele și frumoase, de li se păreau băeților cadre, nu alta.

Costică îi șopti ceva lui Iancu la ureche. Băeții îl văzură pe el cu diapanozul în mână.

Tactul era ușor și cântecul eși de minune. Toți bat din palme dincolo și fetele îi strâng mâna lui Costică, pe care nu-l mai încape pielea de veselie.

Când se depărtară băeții d'acolo, ia-l pe Costică de unde nu e.

— Mă al naibii! Ăla a făcut ce-a vrut! D'aia a venit cu noi...

Tocmai atunci se încrucișară cu o ceată de derbedei cari începură să se învârtească printre băeți.

Aceștia prinseră să țipe și să-i huiduiască.

— Găliganii dracului!

— Au pornit'o și ei cu colindul!

— Huo!

Aceia, amețiți, nu-i puteau dovedi pe băeți și pieriră într'o cârciumă, huiduiți de colindători.

Iar mai încolo, când să se crape de ziuă, într'o simigirie, făcură împărțeala. Toți voiau să-i dea și lui Costică partea lui. Numai Virgil zor, nevoie, să nu-i dea nimic.

Un pici îl sili să tacă:

— Păi dacă nu venea el, mai luam ceva?

Și tușind, răgușiți de-a binele de atâta colind, o luară care încotro, spre casă, legându-se să colinde tot împreună și la anu.

◎ ◎ ◎

Capcana

Imi istorisea un prieten, vânător pasionat, în răspasul unei întâlniri, sub șopronul răcoros al unui han vechiu, dela marginea orașului, unde ne gonise osteneala și dogoarea unui după prânz de Cuptor.

Din una în alta, veni vorba de setea de libertate, de care ni-i plin sufletul, dela cea dintâi și până la cea mai de pe urmă vietate de pe fața pământului.

— Ți-oi povesti — urmă prietenul — una din multele întâmplări ciudate, poate cea mai ciudată din toate prin câte am trecut și care mi-a lăsat în suflet o urmă neștearsă până astăzi. Ascultă numai:

Mai an, pe toamnă, mă izolasem cum știi, la munte, văzându-mi de exploatarea pădurii, din Trăscăoani. Și înrădăcinat în traiul primi-

tiv de acolo, din mijlocul naturii sălbatice, plină la tot pasul, de minuni ce te uimesc de te simți răpit deabinelea din ticăita existență de toate zilele, purtându-te pe tărîmul altei întocmiri, poate mai bine, poate tot atât de inegală și nedreaptă...

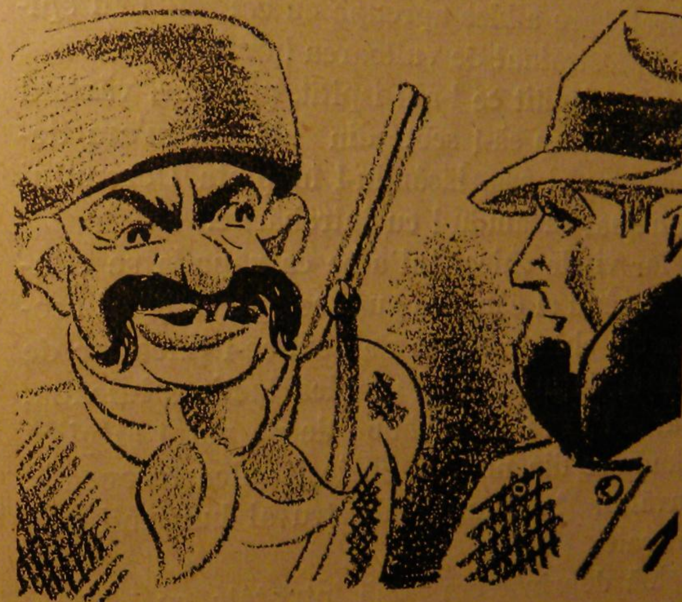
Insă mai curată, oricum firea aceasta maestoasă și neîndurată, mai puțin anostă și aureolată par'că de farmecul infinit al neașteptatului, de nebănuitul acela, fioros chiar, ce te așteaptă, pare că și te întâmpină, la tot pasul și te smulge din banalitatea copleșitoare, din hâdele ghiare ale faimosului „strugle for life", ce ne sângeră, ne mortifică și ne nimicește, metodic, generație după generație.

Firește că mă sihăstrisem aproape, în inima codrului, aciuat în coliba unui pădurar. Singurul paznic pe o întindere nemăsurată de pădure. Om destoinic, însă, și cu ochii în patru, din crăpatul zorilor și până'n noapte, bătea păraginele'n lung și'n lat, nelăsând să-i scape nimic neștiut, neobservat de agerul lui ochi cu luciri oțelii de mistreț.

Ființă ciudată în felul lui și singuratic, de când văduvise, Conovăț, din pricina firei lui aspre, căpătase porecla de „Tartorul Trăscăoanilor" dela țăranii din partea locului.

Că de alt paznic al sălbăticiunilor nu mai putuse fi vorba p'acolo, toți ferindu-se de el ca de „ucigă-l toaca", nici un alt suflet cu în-

demnări silvanice ne mai cutezând să și-o ia în câră cu el, închelberindu-se acolo.

Ca tot omul, își avea și el o slăbiciune, luleaua, din care pâcăia mereu, până când nu era în ea pic de mahorcă, — și Dolca și Bursuc, doi zăvozi zdraveni ca niște viței, și flocănoși și guri rele, de par'că trăiau cu adevărat în codru și la cari ținea ca la ochii din cap.

Mielu, un nepot din partea răposatei lui neveste, un băețandru de vreo cincisprezece ani, bondoc și foc de deștept, vedea de ale casei, mai abitir ca o gospodină în puterea cuvântului.

La început mi-a venit cam greu unde vream

și eu să-l mai scormonesc și să-l mai descos, ca să aflu câte ceva din traiul lui de suflet pădureț, care albise aproape cu carabina în spinare, înstrăinat de vultoarea lumii.

L-am ispitit ce l-am ispitit, până ce, văzând că nu-i chip să-l scot din ale lui, m'am deprins cu el așa, lăsându-l în plata Domnului și nemai sâcâindu-l cu întrebările.

Iar vițele chicei lui albe ca zăpada se clinteau când și când de cum se apleca și își scotea din chimir bășica de bou, ce-i ținea loc de teașcă de tutun, și-și umplea tacticos luleaua, vârând în ea un cărbune de pe vatră și pierzându-se din nou, în aceiași dulce toropeală, învăluit în fumul albastru al buruenii fermecate.

Mă deprinsesem până într'atâta cu taciturnia găzdoiului meu, că, în seara aceia de sfârșit de toamnă, gonit de sgâlțâelile vântului în fața vetrii pline de jar, îmi citisem fir cu fir, cele trei ziare aduse, din zori, dela târg, de un lucrător, și'ncepeam să mă plictisesc.

Eram gata să trec și eu în odaia d'alături, ca să mă culc, când d'odată peste sonorul vuet de orgă al făgetului și peste șuerăturile de balaur ale crivățului ce se încrânceau printre copaci, auzul îmi fu izbit de izbucnirea unui țipăt înspăimântător, ca acela al unui suflet de agonie.

Ca la un semnal, acest țipăt de durere, pre-

făcut repede într'un urlet spăimântător, venit din adâncimile pădurii învrăjbite, întărîtă și hămăelile îndârjite ale dulăilor din curte, schimbate, apoi, în urlete nebune, ca un răspuns dat glasului îndepărtat.

Urletul celuilalt izbucni tumultuos, mai fioros, de mi se sbârli părul în cap.

Conovăț se uită la mine și un zâmbet i se întinse pe față — ceeace nu mi se întâmplase să văd niciodată, de când trăiam sub acelaș acoperământ cu el.

Deabia mormăi:

— De amu s'a mântuit !

Fără să mai adaoge nimic, se sculă de pe lavița lui și luându-și sumanul în cârcă și pâcâind din lulea, deschise ușa și pieri în întuneric cu carabina în mână. .

Mai bine de jumătate de noapte m'am canonit în așternut, cu nervii crispați de urletul acela lugubru ca o prevestire rea, cum nu-mi dădură pace nici lătrăturile din ogradă, când mai puternice, când mai domolite, învăluite și estompate de răscoala și convulsiunile vântului, care umbla par'că să dărâme și să nimicească tot ce-i stătea în cale.

Iar urletul cel sălbatic, fioros, se potolea uneori, într'o schelălăială jalnică, dureroasă, ce-mi străpungea sufletul, — țipătul îndepărtat, scos par'că dintr'o suferință nemăsurată.

ca și vaetul de jale al unei făpturi omenești — nu-mi mai dete pace multă vreme.

Numai cu mare cazną, sdrobit de oboseală mai mult, vâjiindu-mi sângele la tâmple, într'un tăcăit sacadat ce trecea prin timpan, înfigându-se apoi, obsedant, în adâncul creerului, — am ațipit târziu de tot, pe la cântători, când și sfâșietoarea jelanie se potoli.

M'am trezit destul de târziu și, contrar obiceiului, dădui de Conovăț, care, cu pipa în colțul gurii, mă așteaptă pe prispă.

Mirarea-mi trecu de orice hotare, când l'auzii :

— Nu te-o fi lăsat să dormi, Coane; da n'aveam încotro; trebuia să-i pui ipingeaua și ăstuia și să-i fac de petrecanie ! Poftiți să vedeți...

— Da' ce-a fost ? — îl întrebai, luând-o după el.

Omul pădurii iuțise pasul și nu-mi răspunse, de par'că nici nu ar fi auzit întrebarea mea, iar ca la o bătae de pușcă de colibă se opri și, dând la o parte cu țeava puștii lăstărișul des ca peria, într'o scurmătură, zâmbi iarăși :

— Uite, s'a prins !

M'apropiai, și, uimit deabinele, zării câtă mai namila de sălbăticiune, încremenită în țărână — o frumusețe de lup, cum nu mai văzusem până atunci.

Iar Conovăț, cuprins, ca prin farmec, de o

voie bună neînchipuită, rânji drăcește, pe sub mustățile-i înfoiate pe oală:

— Ia'n uitați-vă numai cum s'a ciuntit dihania ! Mi-a hărtănit el pe Dolca eri noapte, dar știu că ți l-am potcovit și eu și i-am venit de hac !

Răutatea cu care rosti aceste cuvinte mă înfricoșă și-mi lămuri ciudata aversiune ce mă stăpânea când îl vedeam pe Conovăț.

Aplecându-mă puțin, zării o băltoacă de sânge, sub sălbăticiunea răpusă și zării și cleștele capcanei, în care fusese prinsă.

Strâns în menghinea, din care nu mai fusese chip să scape, s'a sbătut sărmanul stăpân al codrului, și s'a văicărit și s'a canonit, până ce și-a da seama că nu mai poate să scape.

Nemărginita-i sete de libertate nu a putut, însă, s'o încovoaie, și ars de pârjolul acesta fără de seamăn, și-a ros laba prinsă în dinții de oțel ai capcanei, îndurând chinuri de o atrocitate, ce nu cred c'au mai putut fi îndurate de vreo vietate pe pământ, numai și numai ca să scape !

N'a isbutit, însă, să mai îndure canonul și, istovit de suferința-i cumplită, în cele din urmă și-a dat duhul.

Prins ca de friguri, mă întorsei spre pădurar. In clipa aceia zării pe luciul alburiu al pupilei aceleia, întunecată de obiceiu, întin-

zându-se lucoarea unui rânjet satanic ce-i cuprinse fața întreagă.

Ințelesei de ce-i ziceau oamenii „Tartorul"

și stăpânit de o neliniște neînțeleasă, sub amenințarea surâsului acela bestial, îmi luai catrafusele dela el, lăsându-l în plata Domnului..."

CUPRINSUL